

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN FUTBOL BRANŞINA YÖNELİK
FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN CİNSİYET DEĞİŞKENLERİNE GÖRE
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Kezban GÜLŞEN

Danışman: Prof. Dr. Kadir GÖKDEMİR

Ankara
Ağustos, 2012

Kezban GÜLŞEN'in "İlköğretim Öğrencilerinin Futbol Branşına Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi" başlıklı tezi 09.10.2012 tarihinde, jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı):

Üye: Prof. Dr. Kadir GÖKDEMİR

Üye: Doç. Dr. F. Filiz ÇOLAKOĞLU

Üye: Yard. Doç. Dr. Nevin GÜNDÜZ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

09/10/2012

ÖNSÖZ

Futbol, erkek öğrenciler tarafından daha fazla ilgi gösterilen popüler bir branştır. Kız öğrencilerinde erkek öğrenciler kadar futbola karşı yetenekli olduğunu fakat ilgilerinin az olduğu görülmektedir. Kız öğrencilere biçilen cinsiyet rolleri, ailelerin futbola bakış açısı, kız öğrencilerin futbol oynayabilecek ortam bulamamaları buna sebep olabilir. Buradan yola çıkarak ilköğretim öğrencilerinin futbol branşına yönelik farkındalık düzeylerini cinsiyet değişkenine ve çeşitli alt boyutlara yönelik olarak incelemek çalışmanın temel amacıdır.

Tez çalışması süresince her türlü ilgi ve desteğini esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Kadir Gökdemir'e, tezimin istatistik bölümünde yardımcı olan Sayın Yard. Doç. Dr. Cengiz Karagözoğlu'na, tezimin her aşamasında bana yardımlarını esirgemeyen ve beni motive eden Sayın Doç. Dr. F. Filiz Çolakoğlu'na, TFF U15 Kadın Milli Takım Sorumlusu Sayın Necla Güngör'e, tez konusu ve ölçek aşamasında fikrini aldığımı Yard. Doç. Dr. Tolga Eski'ye ve Sayın Mustafa Kerem'e ve çalışmamın başlangıcından son anına kadar sevgi ve desteğini hep yanımda hissettiğim sözlüm Remzi Eşkil'e ve sevgili annem, babam ve kardeşlerime saygılarımı sunarım.

ÖZET

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN FUTBOL BRANŞINA YÖNELİK FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Gülşen, K

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kadir GÖKDEMİR

Ağustos-2012

Bu çalışmanın amacı ilköğretim öğrencilerinin futbol branşına yönelik farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi ve değerlendirilmesidir.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de futbol oynayan ilköğretim okulu öğrencileri oluştururken örneklem grubunu ise Türkiye Futbol Federasyonu’nun 2011 yılında uyguladığı Futbol Köyü projesine katılan 12-13 yaş grubu toplam 320 (kız=160, erkek=160) öğrenci oluşturmaktadır. İlköğretim öğrencileri içerisinde rastgele yöntemle seçilmiş 148’i kız ve 150’si erkek olmak üzere toplam 298 ilköğretim öğrencisi bu araştırmada dikkate alınmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanmış kişisel bilgi formuna ek olarak, Eski (2010) tarafından geliştirilen “Farkındalık Ölçeği” anketi yine araştırmacı tarafından uyarlanarak çalışmaya katılan öğrencilere uygulanmıştır.

Toplam 35 maddeden oluşan ölçme aracı ile toplanan veriler bilgisayar ortamında SPSS 17 (Statistical Package For The Social Science For Windows) paket programı ile analiz edilmiştir. Analizlerde problem cümlesine cevap bulabilecek şekilde ki-kare (X^2) kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ki-kare (X^2) kullanımı uygun görülmüştür. Ayrıca bağımsız değişkenler için frekans ve % hesaplamaları yapılmıştır. Bu çalışmada hata düzeyi 0,05 ve 0,01 ve olarak alınmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, kız öğrencilerin genel, bilişsel ve devinişsel farkındalık düzeyleri düşük, duyuşsal farkındalık düzeyleri erkek öğrencilere göre yüksek bulunmuş ve anlamlı bir fark tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Farkındalık, Futbol, Öğrenci

ABSTRACT

The level of primary school students' awareness of soccer, according to the variables of gender analysis and evaluation.

The universe of Turkey that primary school students in creating the sample group of subjects in this study is a part of Turkey Football Federation in 2011 imposed Football Village consists of 148 female and 150 male students.

Firstly, the current information about the purpose of study of the literature is given in a systematic way. Thus, a theoretical framework was created on the subject. Secondly; to reach the aim of study, the "Awareness Scale" developed by Old (2010) was applied to students participating in the survey questionnaire adapted by the researcher.

Data, which was collected by the measurement equipment includes totally 35 items, were analyzed by computer programme that's name is SPSS 17 (Statistical Package For The Social Science for Windows). In the analysis, to find an answer to the problem sentence, chi-square (X^2) was used. In evaluating the data, chi-square (X^2) was eligible to use. In addition, the frequency and % calculations were made for the independent variables. In this study, the error level is taken as 0.05 and 0.01.

According the results of this study, female students' awareness of cognitive and psychomotor levels were low, affective and meaningful awareness levels were higher than male students and significant difference was found.

Key Words: Awareness, Football, Student

İÇİNDEKİLER

Önsöz	iii
Özet	iv
Abstract	v
Tablolar Listesi	ix
BÖLÜM 1	
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Alt Problemler	2
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Sınırlılıklar	4
1.7. Tanımlar	4
BÖLÜM II	
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Eğitim	5
2.1.1. Eğitimin Amaçları	8
2.1.1.1. Eğitim Amaçlarının Sınıflandırılması	10
2.1.1.1.1. Bilişsel (Cognitive) Alan	10
2.1.1.1.2. Duyuşsal (Affective) Alan	11
2.1.1.1.3. Devinişsel (Psychomotor) Alan	12

2.1.2.	Türk Milli Eğitiminin Amaçları	13
2.1.3.	Eğitimle İlgili Temel Kavramlar	14
2.1.3.1.	İnsan	14
2.1.3.2.	Yaşantı	15
2.1.3.3.	Kültür	15
2.1.3.4.	Kültürleme	16
2.1.3.5.	Kültürlenme	17
2.1.3.6.	Davranış	17
2.1.3.7.	Öğretme	18
2.1.3.8.	Öğrenme	19
2.1.4.	Beden Eğitimi ve Spor	22
2.1.5.	Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları	23
2.2.	Futbol	26
2.2.1.	Futbolun Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci	28
2.2.1.1.	Futbolun Türklerde Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci	29
2.2.1.2.	Türkiye’de Futbolun Kadınlarda Başlangıcı ve Gelişimi	31
2.2.2.	İlköğretim Okullarında Futbol	34
2.3.	Farkındalık (Awareness)	35
2.3.1.1.	Beden Eğitimi ve Sporda Farkındalık	38
2.4.	İlgili Çalışmalar	39
 BÖLÜM III		
3.	YÖNTEM	40
3.1.	Araştırmanın Modeli	40

3.2.	Evren ve Örneklem	40
3.3.	Veri Toplama Teknikleri	40
3.3.1.	Kişisel Bilgi Formu	41
3.3.2.	Futbol Farkındalık Düzeyi Ölçeği	41
3.4.	Verilerin Analizi	42

BÖLÜM IV

4.	BULGULAR VE YORUM	43
4.1.	Anket Sonuçlarına İlişkin Betimsel İstatistikler	44
4.1.1.	Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler	45
4.2.	Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular ve Yorum.....	46

BÖLÜM V

5.	SONUÇ VE ÖNERİLER	65
5.1.	Tartışma	65
5.2.	Sonuç	73
5.3.	Öneriler	74
	Kaynakça	75
	Ekler	79

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	44
Tablo 2. Farkındalık Değişkenlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları.....	45
Tablo 3. Cinsiyetlere Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	46
Tablo 4.Cinsiyetlere Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	46
Tablo 5. Cinsiyetlere Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	47
Tablo 6. Cinsiyetlere Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	47
Tablo 7. Sınıflara Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	48
Tablo 8. Sınıflara Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	48
Tablo 9. Sınıflara Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	49
Tablo 10.Sınıflara Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	49
Tablo 11. Baba Öğrenim Durumuna Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	50
Tablo 12. Baba Öğrenim Durumuna Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	50
Tablo 13. Baba Öğrenim Durumuna Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	51
Tablo 14. Baba Öğrenim Durumuna Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	51
Tablo 15. Anne İş Durumuna Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	52
Tablo 16. Anne İş Durumuna Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	52
Tablo 17. Anne İş Durumuna Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	53
Tablo 18. Anne İş Durumuna Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	53
Tablo 19. Ortalama Gelir Durumuna Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	54
Tablo 20. Ortalama Gelir Durumuna Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	54
Tablo 21. Ortalama Gelir Durumuna Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	55
Tablo 22. Ortalama Gelir Durumuna Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	56
Tablo 23. Ailede Spor Yapan Bireye Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	56
Tablo 24. Ailede Spor Yapan Bireye Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	57
Tablo 25. Ailede Spor Yapan Bireye Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	57
Tablo 26. Ailede Spor Yapan Bireye Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	58
Tablo 27. Ailede Futbol ile İlgilenen Bireye Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	58
Tablo 28. Ailede Futbol ile İlgilenen Bireye Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması ...	59
Tablo 29. Ailede Futbol ile İlgilenen Bireye Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	59
Tablo 30. Ailede Futbol ile İlgilenen Bireye Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	60
Tablo 31. Anne Öğrenim Durumuna Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin	60
Tablo 32. Anne Öğrenim Durumuna Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	61
Tablo 33. Anne Öğrenim Durumuna Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	62
Tablo 34. Anne Öğrenim Durumuna Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	62
Tablo 35. Baba İş Durumuna Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	63
Tablo 36. Baba İş Durumuna Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	63
Tablo 37. Baba İş Durumuna Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	64
Tablo 38. Baba İş Durumuna Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması	64

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Eğitim bireyde kendi yaşantısı ve kasıtlı kültürlenme yoluyla istenilen davranış değişikliğini meydana getirme sürecidir. Bu eğitim sürecinden geçen kişinin davranışlarında bir değişme olması beklenmektedir (Demirel, 2007, 6). Eğitim sürecinin temel amacı ise yetişen bireylerin ve genç üyelerin içinde yaşadıkları topluma sağlıklı ve verimli bir biçimde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktır. Bu uyumun sağlanabilmesi için bireylerin yetenekleri belirlenir ve eğitim yardımıyla en üst düzeye kadar geliştirilir. Bu işlem gerçekleştirilirken milli eğitim sisteminin amaçları daima rehber alınır (Güven, 2007, 2). Bununla birlikte eğitim amacı ve aracı olan karmaşık bir oluşumdur. Düşünce kaynağını felsefeden, doğruluğunu bilimden ve düzenini de toplumdan alan bir insan yaratma sanatıdır. İnsan yaratma oluşumunda beden eğitiminin genel eğitime katkısı çok büyüktür (Açak, 2005, 10).

Eğitimin ayrılmaz ve tamamlayıcı parçası olan beden eğitimi insanların beden, ruhen ve fikren gelişmesini, organizmanın bütünlüğünü zedelemeyen dengeli bir şekilde gelişmesini sağlayan, bireyi kendisine ve bulunduğu topluma yararlı bir insan olarak yetiştiren bilimsel beden faaliyetleridir (Açak, 2005, 9).

Beden eğitimi kavramını spor ile eğitimi ilişkilendirerek birlikte ele almak doğru bir yaklaşım olabilir. Çünkü beden eğitimi ve spor birbirini tamamlayan bütünü parçaları gibidir ve çağdaş eğitim anlayışı içerisinde birbirini tamamlayan olgulardır (Yetim, 2005, s. 142).

Spor Bireyin beden ve ruh sağlığının geliştirilmesi yanında, başarıyı genişletme ve yarışmada belli kuralara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve galip gelme amacı güder (Yetim, 2005, s. 143)

Dünyada faaliyet gösteren yüzlerce spor dalı olmasına rağmen en çok ilgiyi futbol görmektedir. Rekabetin üst düzey olduğu heyecanı ve görseelliğiyle milyonlarca seyircisi, yüz binlerce oyuncusu, teknik adamları ve yöneticileriyle büyük bir potansiyele sahiptir. Yelpazesi geniş olan bu potansiyelin içerisinde futbol kulüpleri yanında çeşitli devlet kurumları, özel kuruluşlar, medya ve eğitim kurumları yer almaktadır. Bunların içerisinde Milli Eğitime Bakanlığı'na bağlı ilköğretim ve ortaöğretim okulları futbolun ana sporcu kaynağını oluşturmakta ve geleceği için son derece önemlidir.

Futbolun çekiciliği ve popülerliği çocukları her zaman ve her şartta bu oyunun oynanmasına ortam hazırlar. Okulların bahçesi, mahalleler de ki boş araziler, sokaklar ve kulüp tesisleri çocukların sürekli futbol oynadıkları ve eğitimini aldıkları çevreye ait yerlerdir.

Çocukların iç içe yaşadığı bu çevre ile etkileşimde olabilmesi için en temel unsur farkındalıktır ve bireylere bir şeyi nasıl yaptıklarını göstermektedir. Farkındalık kapasitesi ise bireylere kendileri ve çevrelerini düzenleyebilmek için gerekli olan geri bildirimini sağlayarak, yaşamlarına yön vermelerini kolaylaştırır (Dökmen, 2011, s. 103-116).

Bütün bu bilgiler ışığında çalışmamızın amacı; ilköğretim öğrencilerinin futbol branşına yönelik farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkenlerine göre farklılıklarını araştırmaktır.

1.1. Problem Durumu

“İlköğretim öğrencilerinin futbol branşına yönelik farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aranmıştır.

1.2. Alt Problemler

Bu çalışmada ilköğretim öğrencilerinin farkındalık düzeylerinde cinsiyet, sınıf, okul türü, ailenin eğitim düzeyi, mesleği, spora olan ilgisi, sosyo-ekonomik düzeyi değişkenlerinin ne düzeyde etkili olduğu incelenmeye çalışılmış ve aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İlköğretim öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre futbol branşına yönelik genel farkındalık düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
2. İlköğretim öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre futbol branşına yönelik bilişsel alan farkındalık düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
3. İlköğretim öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre futbol branşına yönelik duyuşsal alan farkındalık düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
4. İlköğretim öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre futbol branşına yönelik devinişsel alan farkındalık düzeyleri arasında anlamlı fark var mıdır?
5. Sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
6. Annenin öğrenim durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

7. Babanın öğrenim durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
8. Annenin iş durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
9. Babanın mesleği değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
10. Ailenin ortalama aylık gelir durumu değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
11. Ailesinde spor yapanlar ve yapmayanlar değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
12. Ailesinde futbol ile ilgilenenler ve ilgilenmeyenler değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
13. Genel, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı; ilköğretim öğrencilerinin futbol branşına yönelik farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkenlerine göre genel, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel farkındalık düzeylerinin incelenmesidir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Tarih boyunca tüm toplumlarda kadınlar ve erkekler, temelde biyolojik olan ancak kültürel olarak yeniden üretilen rol farklılıklarıyla yaşamışlardır. Yeniden üretilen cinsiyet rollerinin, doğal farklılıkların ötesinde hiyerarşik bir görünüm arz edebilmektedir. Bu hiyerarşide yaygın olarak kadın genellikle 'eksik' olarak görülmüş, erkek kontrolünde ve erkekler tarafından belirlenen toplumsal yapı içerisinde ele alınmıştır (Yaprak, 2009, s. 40). Oluşan bu statü içerisinde kadının konumu ve kendisine biçilen roller düşünüldüğünde, spor içinde kadının sporcu özelliğinden önce cinsiyetiyle değerlendirildiği söylenebilir. Özellikle gelişmekte olan toplumlarda kadın, hala dişi cinsin yalnızca doğurganlık için yaratıldığı, ter yerine parfüm kokması, aktif yaşam yerine pasif yaşamı seçmesi düşünülmektedir ve bu yüzden spora katılım oranı düşüktür (Öztürk, 1998, s. 73). Bununla birlikte kız çocuklarının kendilerini sporda yeterli görmemeleri, erkek çocuklarının sporla daha ilgili olduğu düşüncesi, bazı sporların kız çocuklarına ve kadınlara uygun görülmemesi ve genel olarak sporun erkek çocuklarına daha uygun görülmesi gibi nedenlerle kız çocukları spora katılımında bazı problemler yaşarlar.

Özellikle futbol branşına baktığımızda gerek profesyonel lisanslı sporcu sayısı gerek amatör lisanslı sporcu sayısında futbola ilgi duyanların büyük bir farkla erkekler olduğu çok belirgindir (Koca, 2010, s. 7-9).

Bu çalışma kız ve erkek çocukların futbol branşına yönelik ilgi, tutum ve farkındalık düzeylerinin incelenmesi, kız çocukların farkındalık düzeyleri düşük ise sebebinin ortaya konması ve önerilerin sunulması açısından önem taşımaktadır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmanın varsayımları şu şekilde belirtilmiştir.

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin uygulanan "Farkındalık Düzeyi Ölçeği" ve kişisel bilgi formunda yer alan soruları içtenlikle ve objektif bir şekilde cevaplandıkları kabul edilmektedir.
2. Veri toplama araçları araştırmacının amacını gerçekleştirebilecek niteliktedir.
3. Seçilen örneklemin araştırmanın evrenini temsil etme özelliğine sahip olduğu temel varsayımlar olarak kabul edilmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma TFF'nin 2011 yılı Temmuz ayında uyguladığı "Futbol Köyü Projesi"ne katılan ilköğretim öğrencileriyle sınırlandırılmıştır.

"Futbol Köyü Projesi"ne katılan 12-13 yaş gurubu toplam 298 (148 kız ve 150 erkek) öğrencinin görüşleri dikkate alınmıştır.

Araştırmada, "Futbol Köyü Projesi" ne katılan ilköğretim öğrencilerinin futbol branşına yönelik "Farkındalık Düzeyi Ölçeği" nin ölçtüğü puanlarla sınırlandırılmıştır

1.7. Tanımlar

Farkındalık: Farkındalık, bireyin tüm duyu organlarıyla, başka birey ve ya çevresiyle temasa geçerken, neyi, nasıl yaşadığını ayırdında olmasıdır (Acar, 2009, s. 32).

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim

Günümüzde eğitim, toplumların öncelikli konularından birisidir. Gelişen teknoloji, hızla artan bilgi, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimler eğitime verilen önemin günden güne artmasına neden olmaktadır (Çalık, 2006, s. 14).

Eğitimin çok çeşitli tanımları yapılmaktadır. Zaman ve mekân yönünden kapsamlı ve çok boyutlu oluşu, eğitimin farklı şekillerde tanımlanması gibi bir sonucu beraberinde getirmektedir (Çalık, 2006, s. 14). Bilindiği gibi eğitim, en geniş anlamda, bireyin doğumuyla başlayan ve yaşamı boyunca devam eden bir süreci betimlemektedir. Bu süreçte birey, doğuştan getirdiği pek çok özelliğini çevreyle etkileşim sırasında ortaya çıkarma ve geliştirme olanağı bulmakta, yeni bilgi, beceri ve tutumlar kazanmaktadır (Kuzgun ve Deryakulu, 2006).

Ertürk (1972) eğitimi bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı, istendik değişme meydana getirme süreci olarak tanımlarken, Demirel (1999), bu süreçte ki kasıtlı kültürlenme sürecine dikkat çeken benzer bir tanım yapmıştır. Gürkan (1999) da, eğitim kavramına ilişkin yaptığı tanımda bireyin içinde yaşadığı toplumda davranış biçimleri edindiği süreçler toplamının eğitim olarak adlandırılması gerektiğini vurgulamaktadır (Akt. Güven, 2007).

Eğitim, toplumun sosyal kurumlarından bir tanesidir. Her çocuk belirli bir aile içinde doğar, belirli bir sosyal tabakanın dilini ve görgü kurallarını öğrenir, bir köy veya şehir ortamında büyür, ilköğretim ve öğretim sisteminin diğer okullarında okur. Küçük çocukluk yaşlarından itibaren çeşitli arkadaş çevredeki içine girerek oyunlarını bu çevreler içinde oynar, sohbet eder, bu gruplarla bütünleşir. Kitap, gazete, dergi okur; sinemaya, tiyatroya gider, radyo dinler, televizyon seyreder. Bütün bunlar insanların ve özellikle yeni yetişen nesillerin içinde yaşadıkları toplumdan etkilenme yollarından bazılarıdır. İçinde yaşanan bu ortamlar, çocukları ve gençleri hayatın amacı, önyargılar ve değer hükümleri, tutumlar, vaziyet alışlar, bütün düşünce ve davranış yönlerinden etkiler, yönlendirir ve kalıplaştırır (Ergün, 1994).

John Dewey'in görüşlerine göre eğitimi şu dört noktada toplamak mümkündür;

- Eğitim hayata hazırlık değil, hayatın kendisidir.
- Eğitim gelişmedir.
- Eğitim yaşantıların devamlı surette yeniden oluşumudur.
- Eğitim sosyal bir süreçtir (Aslan, 2008).

Eğitim, formal ve informal eğitim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Formal ve informal eğitimidir.

Formal eğitim

Formal eğitim planlı ve kasıtlı bir biçimde öğrenme ortamı düzenlemektedir. Amaçlı bir biçimde önceden hazırlanmış bir program dahilinde planlı olarak sunulan öğretim adı verilen bir süreçte gerçekleştirilir. Bu süreç planlanır, uygulanır ve işlenir. Başlangıcından bitişine kadar özel bir ortamda kontrollü olarak uygulanır. Sürecin belirli aşamalarında ve sonunda değerlendirme işlemi gerçekleştirilir (Güven, 2007). Formal eğitimin özellikleri ise şunlardır:

- Amaçlar önceden belirlenmiştir.
- Planlı ve programlı olarak yürütülür.
- Bireye olumlu davranışlar kazandırma esastır.
- Eğitimde zaman, mekân ve süre önceden belirlenmiştir.
- Eğitimin amacına uygun biçimde, eğitim araç ve gereçleri kullanılır.
- Söz konusu eğitim profesyonel kişilerce yürütülür (Çalık, 2006, s. 18).

İnformal eğitim

İnformal eğitim herhangi bir plana bağlı olmaksızın insan yaşamı içerisinde kendiliğinden oluşan eğitim etkinlikleridir. Aile ortamında, televizyon izlerken, arkadaş gruplarında vb kazanılan bilgi, beceri ve davranışları kapsamına alır. Bu eğitim sürecinde birey istenmeyen zararlı alışkanlıklar da edinebilir. Örneğin; sigara içmek, kopya çekmek gibi (Güven, 2007). İnformal eğitimin özellikleri şunlardır:

- Belli bir plana ve programa bağlı değildir.

- İnsanın yaşantısı içinde kendiliğinden oluşur.
- İnsan çevresiyle ne kadar çok etkileşimde bulunursa informal eğitimin yoğunluğu da o derece artar.
- Zaman ve mekân yönünden sınırlama söz konusu değildir.
- İnfomal eğitim sürecinde birey olumlu davranışlar yanında olumsuz davranışlarda kazanabilir (Çalık, 2006, s. 17).

Eğitim bir süreçtir ve bu süreçte işlenen “ham madde” öğrencidir. Bu süreçte eğitim aracılığıyla öğrencilerde çeşitli bilgi, beceri ve tutumlar geliştirilmeye çalışılmaktadır. Öğrencilerin sahip olduğu ve farklı yaşlarda gösterdiği gelişimsel özellikler bilinerek öğrencileri tanımak ve eğitim-öğretim süreçlerini bu özellikleri dikkate alarak planlamak gerekmektedir (Özyurt, 2007).

Eğitimin açık ve örtülü birçok fonksiyonu vardır. Açık fonksiyonları arasında, toplumun kültür mirasının yeni nesillere aktarılması, çocuğun sosyalleştirilmesi, düzgün davranışlar kazandırılması, bireyin bilimsel ve mesleki alanlarda yetiştirilerek birtakım beceriler kazandırılması, bireylere rasyonel düşünme alışkanlığı kazandırılması, teknolojinin ve güzel sanatların gelişmesine katkıda bulunulması gibi faktörleri saymak mümkündür. Eğitimin örtülü görevleri arasında ise bireyler için; örgün eğitim aracılığı ile iş bulma imkânlarının oluşturulması, toplumsal hiyerarşide daha yüksek statüler elde etme fırsatlarının verilmesi, sosyal çevre edinme ortamının yaratılması ile kötü alışkanlıklardan korunması hususunda bireylere yardımcı olmak gibi konuları saymak mümkündür (Yetim, 2005).

Eğitim bir program uygulanarak gerçekleştirilir. Programın eğitimin etkili bir şekilde gerçekleşmesi için önceden tasarlanması gerekmektedir. Tasarlanan bu eğitim programları hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme olmak üzere dört ana boyuttan oluşmaktadır. (Durukan, 2008).

2.1.1. Eğitimin Amaçları

Eğitimin amaçları eğitim faaliyetlerinin dayanağıdır. Eğitim amaçlarının kaynağı bilimsel olgulara ve araştırmalara dayalı bir eğitim felsefesidir (Varış, 1988, s. 127).

İnsan unsurunun söz konusu olduğu bir ortamda, amaçsız bir faaliyet düşünülemez. Yapılan faaliyetlerin planlı ve programlı olup olmamalarına göre, amaçlara olan ihtiyaç ve bu

amaçların niteliği farklılaşmaktadır. Eğitim faaliyetleride önceden belirlenen amaçlar çerçevesinde yürütülmektedir. Eğitim amaçları, eğitim-öğretim faaliyetlerine yol göstermesi açısından bir başlangıcı, ulaşılan sonuçları eğitim amaçları esas alınarak değerlendirilmesi açısından da bir sonucu oluşturmaktadır (Kıncal, 2006, s. 21).

Eğitim amaçlarıyla ilgili olarak sık sık karşılaşılan problemlerin başında, amaç-araç çelişkisi bulunmaktadır. Örneğin bir ders içerisinde yer alan bir ünitenin amacı ya da amaçlarıyla, o üniteye yer alan bilgiler farklı şeylerdir. Uygulamada, zaman zaman, öğrenilecek bilgi vasıtasıyla ikinci planda kalmakta, bilginin öğrenilmesi amaç olarak ön plana çıkmaktadır. Böyle bir uygulama sürecinde, eğitim amaçlarının fonksiyonu istenilen ölçüde gerçekleşmemektedir (Kıncal, 2006, s. 22).

Eğitim amaçlarını genel olarak beş ana başlık altında ele alabiliriz. Bunlar:

- Uzak Amaçlar
- Genel Amaçlar
- Okulun Amaçları
- Derslerin Amaçları
- Ünitenin ya da Konunun Amaçları (Kıncal, 2006, s. 22).

Eğitimin amacı, zamana, topluma, öğrencilerin yaşına, okul kademelerine, derslerin muhtevasına göre değişmektedir. Kısaca eğitimin amacı, eğitilen bireyde meydana getirilmek istenen davranış değişikliğidir. Eğitim amaçları belirlenirken sadece arzu edilen, istenilen amaçlar değil, mevcut imkânlarla ulaşılabilecek amaçlarında dikkate alınması gerekmektedir. Mevcut olanaklarla ulaşılmaması mümkün olmayan amaçların belirlenmesi, sonuç olarak bir anlam ifade etmeyecektir. Diğer taraftan eğitimin amacı, sadece öğrenci ve eğitilen için bir ideal değil, aynı zamanda eğitici için bir talimattır ve eğiticiyi bağlar (Kıncal, 2006, s. 22).

Eğitimde amaçlar ister yazılı bir şekilde düzenlensin, ister program geliştiren ve uygulayanların kafalarında kavram ve fikirler halinde bulunsun eğitim sürecinin iki temel faktörü olan toplum ve öğrenci açısından ele alınması, eğitimin amaçlarının faydaları şöyle belirlenecektir:

- Eğitim amaçları okulun rolünü belirler. Amaçlar okulun sorumluluk ve fonksiyonlarını tanımlar. Öğrenci, veli ve vatandaş, okulun öğrencilere kazandıracığı davranışlara ve okulun sorumluluğuna ilişkin ortak görüşü paylaşmış olurlar.
- Eğitim amaçları karar vermeye rehberlik eder. Okulun amaçları, okul politikasının tespitinde temel teşkil eder.
- Amaçlar belirlenmeden gelişme sağlamak mümkün değildir. Buna göre, okulda yapılacak bir değişme, amaçların daha etkin bir şekilde geliştirilmesi yönünde yer almalıdır.
- Öğretmen, amaçları göz önünde bulundurarak, mesleki bilgi ve becerisini öğrenciyi amaçlar yönünde motive etmek için kullanacaktır (Varış, 1988, s. 133-134).

Eğitim insanların yaşama yollarının ‘kültürün’ tanıtılması ve geliştirilmesini amaç edindiğinden, eğitim amaçlarının sosyal şartlarla ilişkili olması gerekmektedir. Yavaş gelişen bir toplumda amaçlar genellikle günlük koşullara göre planlanır. Hızla değişen toplumlarda ise, sosyal fikirler ve uygulamalar yeniliklerin gerisinde kalır (Varış, 1988, s. 135).

Bir eğitim programının varması gereken amaçlar konusunda birtakım ölçülere ihtiyaç vardır. Bu ölçülerin herkes için anlaşılır şekilde dile getirilmesi gerekir. Sağlıklı amaç geliştirilebilmesi için şu maddeleri açıklamak gerekmektedir:

- Amaçlar toplumun ihtiyaçlarına cevap vermelidir
- İnsanların temel ihtiyaçlarını karşılamalıdır
- Demokratik ideallere uymalıdır
- Kendi içinde tutarlı olmalıdır
- Kazanılması istenen davranışa yönelik olmalıdır
- Amaçlar gerçekleştirilebilecek nitelikte olmalıdır (Varış, 1988, s. 135).

2.1.1.1. Eğitim Amaçlarının Sınıflandırılması

Öğretim etkinliklerinin plansız bir şekilde yapılması düşünülemez. Belli bir zaman içerisinde öğrencilere kazandırılmak istenen davranışların neler olacağı ve bu davranışların kazandırılması için ne tür etkinliklerin yapılacağı detaylı bir şekilde belirlenmelidir. Her öğretim etkinliğinde, öğrencilere kazandırılmak istenen niteliklerin neler olduğu açık ve net bir şekilde belirlenmelidir. Bu da hedeflerin belirlenmesi aşamasıyla ilgilidir (Tan, 2007, s. 66).

Eğitim amaçları bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanla ilgili olarak aşamalı bir şekilde sınıflandırılmıştır (Tan, 2007, s. 66). Bu sınıflama da bilişsel alan Bloom, duyuşsal alan Krathwahl ve psikomotor alan ise Harrow tarafından ortaya atılmıştır (Aslan, 2008, s. 837).

2.1.1.1.1. Bilişsel (Cognitive) Alan

‘Bilişsel’ sözcüğü, akıl ve bilgi, bellek, akıl yürütme, anımsama, unutma, sorun çözme, kavramlar ve düşünce gibi zihinsel etkinlikleri içinde barındıran alandır (Küçükkaragöz, 2006, s. 83-84).

Bilişsel gelişim, bebeklikten yetişkinliğe kadar, bireyin çevreyi, dünyayı anlama, düşünme yollarının daha kompleks ve etkili hale gelmesi sürecine denir (Senemoğlu, 2006, s. 127).

Bilişsel kuramcılar öğrenmenin insanın dünyayı anlama çabasının bir ürünü olduğu görüşünü savunurlar. İnsan bunu zihninde meydana gelen bazı olaylarla gerçekleştirir ve bilişsel yaklaşımın dayandığı temel ilkeleri şu şekilde sıralamışlardır:

- a. Bazı öğrenme süreçleri insana özgü olabilir. Bu varsayıma dayalı olarak tüm bilişsel araştırmalar insanlar üzerinde yapılır
- b. Zihinsel olaylar araştırmanın odağıdır
- c. İnsan öğrenmesinin araştırılması nesnel ve bilimsel olmalıdır
- d. Bireyler öğrenme sürecine aktif bir şekilde katılırlar
- e. Öğrenme aşıkav davranış değişikliklerine yansımaları gerekmeyen zihinsel bağlantıların oluşmasını içerir
- f. Bilgi örgütlenir

g. Öğrenme daha önce öğrenilen bilgiyle yeni bilgiyi ilişkilendirme sürecidir (Bacanlı, 2005, s. 181)

Okullarda öğrencilere kazandırılmaya çalışılan bilgiler, beceriler ve bunlardan doğan zihinsel süreçlerle ilgili davranışlar alan davranışlarını oluşturmaktadır. Bloom'a göre bilişsel alan davranışları aşamalı bir şekilde basitten karmaşığa, kolaydan zora doğru bir sıra halindedir (Aslan, 2008, s. 837).

Bilişsel alan zihinsel etkinliklerin önemli olduğu hedeflerden oluşmaktadır ve Bloom şöyle bir sınıflandırma yapmıştır

- Bilgi (Knowledge)
- Kavrama (Comprehension)
- Uygulama (Application)
- Analiz (Analysis)
- Sentez (Synthesis)
- Değerlendirme (Evaluation) (Tan, 2007, s. 67)

2.1.1.1.2. Duyuşsal (Affective) Alan

Duyuşsal alan, daha çok öğrencilerin psikolojik durumlarıyla ilgili hedefleri içerir. Belli bir değere karşı öğrencilerin hissettikleri, tutum ilgi, sevgi gibi faktörleri içerir (Tan, 2007, s. 69). Diğer bir ifadeyle duygusal alan, duygusal alan gibi algılanmalıdır. Çünkü davranışları ayırırken olaylara karşı tutum, verilen değer, dikkatli olma, hissetme, önem verme gibi duygusal cümle kökenlerinden yararlanılacaktır. Duyuşsal alan davranışlarının da bilişsel alan davranışları gibi basitten karmaşığa doğru aşamalı sıralar halinde olduğu belirtilmiştir (Aslan, 2008, s. 839).

Duyuşsal alanda beklenen davranışlar ise; ayırt etme, ayırma, paylaşma, birleştirme, kabul etme, kontrol etme gibi eylemlerdir (Aslan, 2008, s. 839).

Duyuşsal alanın aşamalı sınıflandırmasına bakıldığında beş temel basamak ortaya çıkmaktadır. Bunlar:

- Alma

- Tepkide bulunma
- Değer verme
- Örgütlenme
- Değer ya da diğer bütünü ile nitelenmişlik (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999, s. 202).

Duyuşsal öğrenmeler, ayrıca, bilişsel ve psikomotor davranışların kazanılmasını destekler. Örneğin, bir konuya değer vermeyen bir kişinin, o konu hakkında bilgi ve beceri sahibi olması ya da öğrenme isteği duymayan birinin öğrenmesi çok zordur (Yalın, 2007, s. 29).

2.1.1.1.3. Devinişsel (Psychomotor) Alan

Devinişsel öğrenmeler fiziki öğrenmelerle ilgili öğrenme becerilerini içerir. Devinişsel becerilerin fiziksel öğesinin yanında bilişsel ve duyuşsal öğesi de vardır. Devinişsel davranışlara, bisiklet sürme, basketbol oynama, resim yapma, bir müzik aleti çalma, yemek yapma, araba sürme gibi davranışlar örnek verilebilir (Tan, 2007, s. 72).

Devinişsel alanda bireyin kol ve bacakları ile tüm organlarını kullanmada güç ve hız kazanmasına, beden organları arasında eşgüdüm sağlanması ve onları denetim altına almada becerikli duruma gelmesi bu alanda amaç edinilen davranışlardır. Bu gelişim ve davranış kişinin çevreye uyum sağlamasına yardımcı olur. Bireyin bir bütün olarak gelişmesine katkı sağlar ve devinişsel etkinlikler çocuğa toplumsal ilişkilerde ve işbirliğinde, öğrenmede bir araç işlevi görür (Bilgin, 2006, s. 59).

Horror devinişsel alanı şu şekilde sınıflandırmıştır:

- Duyuşsal uyarılma
- Kuruluş
- Kılavuzlanmış faaliyet
- Fizik kabiliyet
- Dışa vuruk faaliyet
- Uyum (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999, s. 203).

Zihin ve kas işbirliği ile ortaya çıkan davranışları içersinde barındıran psikomotor alanda görülen davranışlar, seçme, tanılama, belirtme, gösterme, açıklama, hareket etme, sergileme, inşa etme, düzenleme, saptama, netleştirme, uyarılma, başkalaştırma, yeniden düzenleme, yanlışları düzeltme, başka türlü yapma, tanzim etme ve birleştirmedir (Aslan, 2008, s. 840).

2.1.2. Türk Milli Eğitiminin Amaçları

Milli Eğitim Temel Kanununda, Türk Milli Eğitiminin uzak amacı, söz konusu eğitim sisteminin Türk toplumuna kazandırması istenen nitelikler sayılarak belirtilmiştir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999, s. 205-206).

Türk Milli Eğitim sisteminin amaçları, 1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre belirlenmiştir. Bu Kanun, Türk Milli Eğitiminin düzenlenmesinde esas olan amaç ve ilkeler, eğitim sisteminin genel yapısı, öğretmenlik mesleği, okul bina ve tesisleri, eğitim araç ve gereçleri ve Devletin eğitim ve öğretim alanındaki görev ve sorumluluğu ile ilgili temel hükümleri bir sistem bütünlüğü içinde kapsar. Buna göre Türk Milli Eğitiminin amaçları Genel ve Özel amaçlar olarak ikiye ayrılmaktadır.

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı seçkin bir ortağı yapmaktır.

Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları da genel amaçlara ve temel ilkelere uygun olarak tespit edilir (Şişman, 2000, s. 36).

2.1.3. Eğitimle İlgili Temel Kavramlar

2.1.3.1. İnsan

Doğada kalıcı olmak için her bir varlık biyolojik yapıları gereği açlığını, susuzluğunu gidermek, üremek, doğanın ve diğer yaratıkların neden olduğu tehlikelere karşı fiziksel güvenliğini sağlamak durumundadır. Geçerli bir çevreye uyum sağlamak; bu çevrenin sunduğu özellikleri varlığını sürdürme amacıyla kullanmak ve tutarlı bir şekilde değiştirmek için her bir yaratık değişik davranış örüntülerine başvurmuştur. Bunların büyük ölçüde içgüdülere dayalı davranışlar olduğu söylenebilir. Bu açıdan insanın başlangıçta diğer yaratıklara göre pek de ayrıcalık gösterdiği söylenemez. Çünkü insan, diğer yaratıklar gibi biyolojik bir varlıktır (Şahin A. E., Eğitimle İlgili Temel Kavramlar, 2006, s. 3).

İnsan biyo-kültürel ve sosyal bir varlıktır. Bu tanımda insanın üç boyutlu özelliği ortaya konmuş ve birinci özellik olarak biyolojik boyutu, ikinci özellik olarak kültürel boyutu ve üçüncü özellik olarak da sosyal boyutu vurgulanmıştır (Demirel, 2007, s. 6).

İnsanın biyolojik boyutu insanın insan olabilmesi için temel ya da zorunlu neden olarak kabul edilmektedir. İnsanın 23 çift kromozomdan oluşan canlı bir varlık olduğu; ancak insanı biyolojik bir varlık olarak diğer canlılardan en önemli nedenin ise düşünebilme yeteneğine sahip olmasından kaynaklandığıdır (Demirel, 2007, s. 6-7).

İnsanın kültür boyutu ise insanın insan olabilmesi için yeter neden olarak kabul edilmektedir ve insan doğa ile etkileşerek kültür boyutunu geliştirmektedir (Demirel, 2007, s. 6-7). Kültür, tek tek, birbirinden bağımsız bireylere değil, bir grubun üyesi olarak bireylere özgü bir vasıftır. Kültür toplum içinde aktarılır ve biz kültürümüzü gözleyerek, dinleyerek, konuşarak ve diğer insanlarla iletişime girerek öğreniriz. Paylaşılan kültürel inançlar, değerler, anılar,

beklentiler, düşünme ve hareket biçimleri insanlar arasında ki farklılıkları siler (Şahin, 2006, s. 6-7).

İnsanın sosyal boyutunda ise insanın diğer insanlarla etkileşimi sonucu toplumsallaşması süreciyle başlar. İnsanın sosyal boyutunun gelişebilmesi için mutlaka diğer bir insanla etkileşim içinde olmalıdır. Birey kültürel ve toplumsal çevresiyle etkileşim sürecine girerek yeni davranışlar kazanırken, bireyin sosyal boyutu gelişirken kültürel boyutu da gelişmiş olur. Bu anlamda toplumsallaşma ya da sosyalleşme bireyin bireyin toplum üyeliğine hazırlanma süreci olarak görülmektedir ve bu süreç yaşam boyu devam eder (Demirel, 2007, s. 67).

2.1.3.2. Yaşantı

Yaşantı, bireyin çevresiyle belli bir düzeyde ki etkileşimleri sonucunda bireyde kalan izdir. Ancak bireyin çevresiyle yaptığı her tür etkileşim bireyde iz meydana getirmez. Yaşantının oluşabilmesi için, etkileşimin yaşantı eşiğini aşması gerekir. Günlük yaşamımızda yüzlerce kişiyle karşılaşır, kimi zaman otobüste yer verir, kimi zaman yol sorarız. Ancak çoğu zaman bu etkileşimler, yaşantı eşiğini aşmadığından kalıcı bir iz gerçekleşmez. Bu nedenle bireyin eğitim ortamının öğeleriyle olan etkileşimleri yaşantı eşiğini aşmalı ki öğrencide bir iz, yani yaşantı meydana gelebilsin ve bunun sonucunda da öğrenme oluşabilsin (Senemoğlu, 2004, s. 91-92).

Eğitim tanımında yer alan yaşantı, bireyin diğer bireylerle ve çevresiyle etkileşiminin bireyde bıraktığı izlenim olarak tanımlanır. Yaşantı, eğitim açısından kazanılmış ve yaşanılmış yaşantı olarak iki kategoride ele alınmaktadır. Kazanılmış yaşantı, bireylerin birbirleriyle etkileşimi sonucunda yer alan etkinliklerin tümünü içermektedir. Yaşanılmış yaşantı ise söz konusu etkileşim içinde yer alan etkinliklerden sadece bireyde kalıcı iz bırakan ve bireyin davranışında değişim oluşturan etkinliklerdir (Demirel, 2007, s. 7).

2.1.3.3. Kültür

Genel bir tanımla kültür, doğanın yarattıklarına karşılık insanoğlunun ortaya koyduğu maddi, manevi her şeydir. Bu tanım içinde örf, adet, gelenek ve göreneklerle, yemek yeme alışkanlığı, giyinme diğer bir deyişle insanla ilgili her şey kültürü oluşturmaktadır (Demirel, 2007, s. 7).

Kültür, bir toplumun üyesi olarak insanın kazandığı bilgi, inanç, gelenek, sanatsal faaliyet, hukuk, ahlaki değerler ile diğer yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütündür

ve inançlar, değerler, normlar, semboller, dil ve teknoloji öğelerinde oluşmaktadır (Şahin, 2006, s. 7).

Kültür doğumdan sonra kazanılmakta ve öğrenilmektedir. Öğrenilen bilgilerin ve kazanılan alışkanlıkların kendisinden sonra gelenlere aktarılması işini başarabilen tek varlığın insan olduğu kabul edilmektedir. Bu nedendir ki öğretmenler bu anlamda kültürel mirasın aktarıcıları olarak görülmektedir (Demirel, 2007, s. 8).

Bir kültürde değişiklik meydana getirebilecek üç genel faktörden söz edebiliriz. Bunlar; toplumun içinde bulunduğu ekolojik alanda değişiklik, farklı kültürlere sahip toplumlar arasında ki kültürel ilişkiler ve gelişme yolu ile bir toplum içinde meydana gelen değişimlerdir (Kıncal, 2006, s. 11).

2.1.3.4. Kültürleme

Kültürleme, insanın kişilik yapısı içinde doğduğu ve yetiştiği kültür tarafından belirlenir. Her toplum kendi kültürünün özelliklerini yeni kuşaklara geçirir. Toplumun bireyleri, kendi kültürünün istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilemesi ve değiştirmesine "kültürleme" denir. İnsanın çocuk, genç ve yetişkin olarak kendi toplumuyla bütünleşmesi toplum içinde etkinlik kazanması ve yetişmesi sırasında karşılaştığı bilinçli ve bilinç dışı öğrenmeler bu süreç sonunda elde edilir. Kültürleme ailede, sokakta, işyerinde her türlü seremoni ve merasimde bilinçli ya da bilinç dışı, kendiliğinden oluşan ve bireysel olan öğrenmeleri de kapsar. Kültürlemenin amaçlı olarak yapılan kısmı eğitimidir. Bu nedenle, eğitim "kasıtlı kültürle süreci" olarak da tanımlanmaktadır (Fidan, 2012, s. 4).

Diğer bir anlamda kültürleme ise; kültürel değerlerin bireye kazandırılması sürecidir ve kültürleme kavramı, bilinçli ya da bilinç dışı, yaygın, kendiliğinden, rastlantısal ve bireysel öğrenmeleri ve şartlanmaları kapsar. Bu anlamda kültürleme üç ana alt başlık altında toplanmaktadır. Bunlar;

a) Zoraki Kültürleme

Kültürel değerlerin bireylere zorla kabul ettirilmesi sürecidir. Tek yönlü bir kültürleme söz konusudur. Tek yönlü beyin yıkama, propaganda, zorla isim ya da din değiştirme, bir toplumun diğer topluma baskı yapması bu kültürlemeye örnektir (Demirel, 2007, s. 8)

b) Gelişigüzel Kültürleme

Kültürel değerlerin bireylere gelişigüzel yollarla kabul ettirilmesi sürecidir. Dini bilgiler ile seks konularının gençlere gelişigüzel yollarla öğretilmesi bu kültürlemeye örnektir (Demirel, 2007, s. 8).

c) Kasıtlı Kültürleme

Kültürel değerlerin planlı ve amaçlı bir şekilde bireylere aktarılması sürecidir. Okullarda yapılan her türlü eğitim kasıtlı kültürlemeye örnektir (Demirel, 2007, s. 8).

2.1.3.5. Kültürlenme

Kültürlenme, belli bir toplumun alt-kültürlerinden ya da farklı toplumlardan kopup gelen birey ve grupların buluşması ve etkileşim süresi sonunda, asıl kültür ve alt kültürlerde bulunmayan yepyeni bir senteze varılması ya da ulaşılmasıdır. Örnek verecek olursak; Almanya'da yıllardır çalışan Türk işçilerinin rakı içer gibi viski içerek akşam yemeği yemeleri (Demirel, 2007).

İnsan, biyolojik bir organizma olarak içinde doğduğu kültürel uyarıcılar örüntüsüyle sürekli etkileşim içindedir. Birey, kültürel ve toplumsal çevresiyle etkileşimi sonucunda yeni yeni davranışlar kazanır. Birey açısından "kültürlenme" olarak adlandırılan bu süreç, aslında kapsamlı bir öğrenme ya da öğretme sürecidir (Seven ve Engin, 2008, s. 189).

2.1.3.6. Davranış

Davranış organizmanın her türlü etkinliğidir ve organizmanın gözlenebilen ya da gözlenemeyen açık ya da örtük etkinliklerin tümüdür ve bu etkinlikler konuşma, yazma, düşünme, kalbin çalışması gibi etkinliklerdir (Senemoğlu, 2004, s. 91-92)

Davranışlar genel olarak üç grupta toplanmaktadır. Bunlar; Doğuştan getirdiğimiz davranışlar, geçici davranışlar ve sonradan kazanılan davranışlardır. Doğuştan getirdiğimiz davranışları eğitim yoluyla değiştiremeyiz. Mesela göz bebeğinin şiddetli ışıpta küçülmesi, az ışıpta büyümesi refleksif bir davranıştır ve bunu eğitim yoluyla değiştirmemiz mümkün değildir. Geçici davranışlar ise alkol, ilaç, uyuşturucu madde, hastalık gibi çeşitli etkilerle ortaya çıkan ve bu etki ortadan kalktıktan sonra yok olan davranışlardır. Ateşin ya da alkolün etkisi geçtiğinde, birey yaptığı konuşmaları hatırlamayabilir (Senemoğlu, 2004, s. 91-92).

Doğuştan getirilmeyen ve öğrenme ürünü olan davranışlar ise sonradan kazanılan davranışlardır. İnsan davranışlarının büyük bir bölümü, çevreleriyle etkileşimleri sonucunda kazanırlar. Ağladığında istediğini elde eden çocuk, yeni bir davranış kazanmıştır. Başka bir isteğini yaptırmak için gelecek sefer yine ağlayacaktır. İşte bu sonradan kazanılan davranıştır (Senemoğlu, 2004, s. 92).

2.1.3.7. Öğretme

Öğretme en geniş anlamıyla öğrenmeyi sağlama etkinlikleridir. Öğrenme, bireyin çevresi ile etkileşimi sonucu davranışlarında meydana gelen nispeten kalıcı bir değişme olduğuna göre, öğretmede bireyin davranışında böyle bir değişiklik meydana getirme çabasıdır. Bu anlamda öğretme faaliyetlerinin amacı öğrenenlere önceden belirlenen bir takım davranışları kazandırmaktır. Söz konusu faaliyetler genellikle okullarda gerçekleştirilir. Bunun yanında öğretme, öğrenmeye elverişli okul dışı ortamlarda da uygulanabilir (Çalık, 2006, s. 17).

Eğitimciler, davranış değişmesinin ancak öğrenme yaşantıları sonucu gerçekleşebileceğini savunmakta ve “öğretmeyi” de “herhangi bir öğrenmeyi kılavuzlama ve sağlam faaliyeti” olarak tanımlamaktadırlar. Buna göre öğretme, bireyin davranışında değişiklik meydana getirmek için, yani öğrenmeyi gerçekleştirmek için yapılan etkinliklerin tümüdür (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999, s. 23).

Öğretme, okulda öğretmenler, ailede anne-babalar, işyerinde ustalar, akran gruplarında arkadaşlar, sokaktaki insanlar ve kitle iletişim araçları tarafından sürekli gerçekleştirilmektedir. Bu kişi ve ya araçların gönderdiği mesajlarla sürekli etkileşimde bulunan kişinin davranışları değişmektedir. Bireyin davranışlarında değişimin meydana gelmesinde rol oynayan kişiler ve araçlar açısından bakıldığında bu bir öğretmedir ve bu tür öğretme faaliyetlerinde istenilen yönde davranışların kazanılması yanında, istenmeyen davranışlarında kazanılması söz konusudur (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999, s. 23).

Bir eğitim programının gerçekleştirilebilmesi sürecinde öğrencinin yanı sıra öğretmen en önemli öğedir. Öğretmen, öğrenmeyi ilerletmek, geliştirmek, desteklemek amacıyla öğrencinin çevresinde uygun eğitim durumları düzenlemekten sorumlu kişidir (Şahin, 2006, s. 19).

Bir etkinliğin öğretme olarak kabul edilebilmesi için, öğrenmenin gerçekleşmiş olması gerekir. Başka bir deyişle, öğrenmenin olmadığı yerde öğretme de yer almaz. Nasıl ki,

satın almanın olmadığı bir yerde satıştan söz edilmezse, öğrenmenin olmadığı yerde öğretme de yoktur (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999, s. 23)

2.1.3.8. Öğrenme

Öğrenme, tekrar ya da yaşantı sonucu davranışta gözlenen kalıcı değişiklikleri kapsar (Aydın, 2006, s. 33). Başka bir tanıma göre öğrenme, büyüme ve vücutta değişik etkilerle oluşan geçici değişimlere atfedilmeyecek, yaşantı ürünü olarak meydana gelen davranışta ya da potansiyel davranıştaki nispeten kalıcı izli değişimdir (Senemoğlu, 2004, s. 88).

Akyol (2007)'un tanımına göre öğrenme, eldeki işi analiz ederek, ona uygun yöntem ve tekniği belirlemeye dayalı problem çözme sürecidir. Bu süreç içerisinde sözel ve prosüdürel bilgilerle, motivasyona ihtiyaç vardır. Öğrencilerin yaşları ilerledikçe, okulla ve hayatla ilgili tecrübeleri arttıkça birçok çalışma ve öğrenme becerilerini de doğal olarak kazandıkları düşünülebilir. Bu düşünce kısmen doğru kısmen yanlıştır. Çünkü pek çok öğrenci doğrudan öğretim yapılmadığı sürece etkili öğrenme stratejilerini kazanamamaktadır.

İnsanı toplumsal bir varlık yapan ve onu diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerinden biri öğrenme yeteneğine sahip olmasıdır. Doğduğu zaman bilinçli hiçbir davranış gösteremeyen insan, varlığını sürdürebilmesi için gerekli olan tüm davranışları öğrenir (Çalık, 2006, s. 16).

İnsan organizması yaşamını sürdürebilmek için çevreye uyum sağlamada etkin olmak ve çok değişken çevrelerde gereksinimlerini gidermek durumundadır. Organizmaya bu esnekliği ise ancak öğrenme süreci sağlayabilir. Organizma, yaşamını sürdürebilmek için çevresindeki hangi öğelerin, kalımı için olumlu, hangi öğelerin yaşamını engelleyici, hangi öğelerinde nötr olduğunu öğrenmek durumundadır. Örneğin; üzüm bireyin açlık gereksinimini giderecek bir obje olduğu için olumlu; bir öğrenci için, bir an önce okuldan mezun olma, iş bulma, statü kazanma olumlu öğeler olabilir. Bir tavşan için havuç elde edilmesi gereken olumlu bir obje iken, bir tuzak ise, kaçınılması gereken bir uyarıcı olarak öğrenilebilir. O halde öğrenme, organizmanın ya da bireyin çevreye uyumunda temel araçtır (Senemoğlu, 2004, s. 87).

İnsanın çevresi ile etkileşimleri sonucu bilgi, beceri, tutum ve değer kazanırlar. Öğrenmenin temelini bu yaşantılar oluşturur. Kişi, çevresinden sürekli olarak kendisine ulaşan verileri değerlendirir ve bunun sonucu olarak düşünsel, duyuşsal ve ya davranışsal tepkide bulunur. İnsanın çevresi ile etkileşimi, onda düşünsel, duyuşsal ve ya davranışsal değişime yol açıyorsa öğrenmeden söz edilebilir. Bu şekilde bakıldığında öğrenme, dinamik bir süreçtir. İnsan

yaşadığı süre içersinde bir şeyler öğrenir. Bir konuyu öğrenen insan artık öncekinden farklı biri olmuştur. Bu farklılaşma insanın “davranış ve tavırlarını, belki de kişiliğini bile değiştiren” bir farklılaşmadır. (Özden, 2003, s. 14-15).

Yeni öğrenmeler ile kişinin kapasitesi gelişir, önceden yapamadığı bir şeyi yapabilir hale gelir. Daha geniş anlamda öğrenme sonucu, birey içinde bulunduğu evrene yeni bir anlam yükler ve evrende ki konumunu yeniden belirler (Özden, 2003, s. 14-15).

Bacanlı (2005)’e göre öğrenme, tekrar ya da yaşantı yoluyla organizmanın davranışlarında meydana gelen oldukça kalıcı/sürekli değişikliklerdir ve bir davranışın öğrenme olup olmadığına şu sorulara yanıt aranarak anlaşılabilir:

- Tekrar ve ya yaşantı yoluyla mı olmuştur?
- Davranışta değişiklik meydana gelmiş midir?
- Değişiklik oldukça kalıcı mıdır?

Öğrenme ile ilgili bazı tanımlar ise şöyledir;

- Öğrenme, yaşantı yoluyla bir davranışın kazanılması ya da değişmesi sürecidir.
- Öğrenme, tepki ve davranışlarda her zaman ya da kimi durumlarda yaşantıların oluşturduğu değişimdir.
- Öğrenme, bireyin çevresiyle etkileşimi sonucu davranışlarında meydana gelen nispeten kalıcı değişikliklerdir.
- Öğrenme, duyu organları yardımıyla algıladığımız şeylerin zihnimizde sınıflandırılmasıdır (Çalık, 2006, s. 16)

Bir öğrenme durumunda öğrenen, öğrenme, öğrenilen, öğretene ve öğrenme ortamı olmak üzere beş öge bulunur. Bu beş öge, öğrenmeyi etkilemeleri açısından bakıldığında son iki öğenin öğrenmeyi doğrudan etkilemediği, diğer öğeleri etkileyerek, yani dolaylı olarak öğrenme üzerinde etkili oldukları görülmektedir. Örneğin, öğretmen öğrenmeyi doğrudan etkilemek yerine, öğrenme malzemesini daha kolay öğrenilebilecek bir şekle sokmak ve uygun öğrenme stratejisini kullanmak yoluyla öğrenmenin kolayca gerçekleşmesini veya zorlaşmasını

sağlayabilir. Ayrıca öğrenme, öğretmensiz de gerçekleşebilmekte ve hatta öğrenme ortamına bağımlı olmaksızın da gerçekleştirilebilmektedir (Bacanlı, 2005, s. 150).

Öğrenme tanımları ve öğeleri incelediğinde, öğrenmenin ortak özelliklerinin şunlar olduğu görülmektedir:

- Öğrenme davranışta bir değişimin meydana gelmesi halidir.
- Davranışta ki değişme oldukça kalıcı ve uzun sürelidir.
- Öğrenme bireyin aktif oluşunun, birtakım edimlerde bulunmasının veya yaptığı egzersizlerin sonucudur.
- Öğrenme gerçekleşmiş ise transfer edilmesi de söz konusudur.
- Öğrenme doğrudan doğruya gözlenemez. Gözleyebildiğimiz bireyin performansıdır.
- Öğrenme kişinin daha sonra karşılaşacağı durumlara farklı bir yaklaşım göstermesidir.
- Öğrenme davranışın referans çerçevesinde ki işaret ve ipuçlarında değişme demektir (Kılıç, 2006, s. 157-158).

Öğrenmenin anlamı ve tanımlarından farklı olarak öğrenme teorileri üzerine de birçok çalışma yapılmıştır. Bunlar; Pavlov'un "Klasik Şartlanma" deneyi, Watson'un "Davranış Ekolü", Thorndike'nin "Öğrenme İlkeleri", Skinner'in "Programlı Öğretimi", Köhler'in "Kavrayarak Öğrenme" deneyi ve Gardner'ın "Çoklu Zekâ Kuramı"dır (Küçükahmet, 2006, s. 29-34).

2.2. Beden Eğitimi ve Spor

Her yaşta öğrenim çağında bulunan öğrencilerin sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri gelişim özelliklerine uygun, çok iyi hazırlanmış nitelikli genel bir eğitim göstermelerine bağlıdır. Bu eğitim anlayışı dahilinde eğitimde hedeflerin gerçekleşmesi öğrencinin zihinsel eğitimi yanında, fiziksel eğitim ile olanaklıdır (Güneş, 2004, s. 1).

Beden eğitimi kavramının türediği en üst ve önemli kavram harekettir. Hareket; zaman ve mekân içersinde yer değiştirme olarak tanımlanır. Temelde hareket, sadece beden eğitimi ve

oyun alanında değil, aynı zamanda beden eğitimi ve sporun tüm alanları için geçerli olan bir kavramdır (Kale, 2007, s. 8).

Sözlükte ki anlamı ile beden eğitimi, insanın bütünü oluşturarak fiziki, ruhi ve zihni vasıfların, bulunduğu yaşın ve genetik potansiyelin gerektirdiği verim gücüne ulaştırılması için fiziki aktiviteler ve oyun yoluyla yapılan faaliyetlerin bütünüdür (Şahin, 2005, s. 64).

Beden eğitimi, farklı bedensel hareketlerle insan bedeninin anatomik, fizyolojik ve psikolojik açıdan güçlendirilmesi olarak ifade edilebilir. Karaküçük (2008)'in tanımına göre beden eğitimi kişinin fiziksel, ruhsal ve sosyal beceriler kazandırarak zindelik kazandığı ve bunu korumak için uyguladığı bir süreçtir. Açak (2005)'a göre beden eğitimi; oyun, jimnastik ve spor gibi eğitici bütün bedensel etkinlikler içeren genel bir kavram olup; bedensel etkinlikler içinde ve bedensel etkinlikler aracılığı ile eğitimidir.

İnsan bedeninin eğitilmesi, aslında organizmanın istenilen düzeye ulaşması olarak algılanır. Bu bağlamda beden eğitimi kavramı bir amaç olarak görülmektedir. Beden eğitiminin bu amacı, onu spor kavramından ayıran en temel özelliğidir. Çünkü spor bir amaç değil sadece bir araçtır (Kale, 2007, s. 11)

İnsanın varoluşundan bugüne kadar onunla birlikte olan sporun kabul edilmiş evrensel bir tanımı yoktur. Ancak, spor olarak kabul edilen aktivitelerde ortak olan belli unsurlar vardır. Spor, belirli kurallar içerir, rekabet ortamı sağlar, haz verir, bir bütündür. Bireysel ya da toplu olarak genellikle yarışma, eğlence ve güç harcama amaçlı olarak yapılan, belli prensip ve kurallara dayanan, düzenli çalışma ve efor gerektiren beden hareketleridir (Zorba, 2009).

Sporun temel unsuru insandır. İnsanların sosyokültürel, bedensel ve ruhsal açılarından gelişmesi, sağlıklı bireyler ve toplumlar oluşması bakımından önemlidir. Bunun yanında spor yalnızca sağlık ve gelişme için değil aynı zamanda karakter gelişimleriyle mental sağlıklarını açısından da önemlidir. Spor yapan bireyler kişisel deneyimlerini, yaratıcılıklarını geliştirir ve sorumluluk duygusu kazanırlar. Yardımlaşma, işbirliği yapma, arkadaşlarına ve oyun kurallarına saygı gösterme gibi sosyal davranışları da kazanarak olumlu benlik gelişimi sağlarlar (Koç, 2005).

Spor, beden eğitimi faaliyetlerini özelleştirerek çeşitli branşlar da somutlaşmış, üst düzeyde yapıldığında fizyolojik, psikolojik, estetik, teknik özellikleri gerekli kılan yarışmaya dayalı ve

katı kurallarla çevrili etkinliktir. Görünürde ki en çarpıcı amacı (beden eğitimi ile birlikte taşıdığı eş amaçlar hariç) yarışmak ve kazanmaktır (Aracı, 2004, s. 3).

Sporun bir başka tanımı ise şöyle yapılmıştır: Bireyin doğal çevresini, beşeri çevre haline getirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren belli kurallar içinde araçlı veya araçsız, ferdi ve ya grup ile serbest zaman ya da tüm zamanını alacak şekilde iş edinerek yaptığı, sosyalleştirici, ruh ve fiziği geliştiren rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir kavramdır (Aracı, 2004, s. 3).

Beden eğitimi ve sporun arasında ki farka bakıldığında beden eğitimi, bireyin beden ve ruh sağlığının gelişmesi için yapılan hareketlerin bütünüdür. Spor ise bireyin ruh ve beden sağlığının gelişmesi yanında, belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve üstün gelme amacını içerir. Bir seyir vasıtasıdır ve politika aracı olarak kullanılabilir. Profesyonel bir uğraştır. Bu iki kavramın ortak noktalarına bakıldığında ise her iki alanda kişiler eğitim ve eğlence aracı olarak kullanılabilir. Serbest zamanları doğru olarak değerlendirebilmeyi içerir. Bilimsel veriler içerir ve teknik gerektirir. Aynı zamanda zevk ve estetik içeriklidir (Aracı, 2004, s. 4).

2.2.1. Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları

Beden eğitimi ve sporun temel amacı, sağlıklı ve performansları yüksek bireyler ve nesiller yetiştirmeye yönelik önemli görevleri üstlenebilme olarak ifade edilir. Bu yanıla beden eğitimi ve spor, genel eğitimin vazgeçilmez en önemli yardımcılarından biridir (Kale, 2007, s. 18).

Beden eğitimi ve sporun amaç ve fonksiyonlarına bakıldığında bunları genel olarak dört grupta toplamak mümkündür:

- a) Fiziki gelişim,
- b) Motor gelişim (Sinir-kas gelişimi),
- c) Zihinsel gelişim,
- d) Sosyal gelişim (Yetim, 2005, s. 132-133)

Beden eğitimi ve sporun fiziki gelişim amacı, organizmanın fonksiyonel etkinliğini arttırmayı ve sağlıklı bir yapı kazandırmayı ifade eder. Motor gelişim sisteminin gelişmesine de yine en çok katkıyı beden eğitimi ve spor hareketleri sağlamaktadır. Zihinsel gelişim amacı, bilgi ve anlayışla ilgilidir. Fiziksel faaliyetler kapsamı içinde yer alan kurallar, taktikler, spor

programlarında ki çeşitli aktiviteler ve bunlara ait metotların öğrenilmesi, ayrıca sağlıklı yaşama, fiziksel uygunluk ve bunların yaşantıda ki önemi gibi konuların öğrenilmesi ile de zihinsel gelişime katkı sağlar. Beden eğitimi ve sporun sosyal gelişime etkilerine baktığımızda ise kişilik gelişimi, beraberlik, arkadaşlık duygularının gelişmesi, sosyal sorumluluklar kazanma, kendine ve başkalarına saygı, sevgi ve güven ile başkalarını kabul etme duyguları gelişir (Yetim, 2005, s. 132-133).

Atatürk ilkeleri ve inkılâpları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanun ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları doğrultusunda; öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirmeleri genel amaçtır. Bu doğrultuda genel amaçlar şu şekilde açıklanmıştır;

- Atatürk'ün ve düşünürlerin beden eğitim ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme
- Bütün organ ve sistemlerini seviyesine uygun olarak güçlendirebilme ve geliştirebilme
- Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme
- İyi duruş alışkanlığı edinebilme
- Beden eğitimi ve sporla ilgili temel bilgi beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme
- Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme
- Halk oyunlarımızla ilgili ve beceriler edinme ve bunları uygulamaya istekli olma
- Milli bayram ve kurtuluş günlerinin anlamını ve önemini kavrayabilme, törenlere katılmaya istekli olabilme
- Beden eğitimi ve sporun sağlığa yararlarını kavrayarak serbest zamanlarını spor faaliyetleriyle değerlendirmeye istekli olabilme
- Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, tavır ve alışkanlıklar edinebilme
- Tabiatı sevme, temiz hava ve güneşten faydalanabilme

- İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme
- Görev ve sorumluluk alma, lidere uyma ve liderlik yapabilme
- Kendine güven duyma, yerinde çabuk karar verebilme
- Dostça oynama ve yarışma, kazananı taktir etme, kaybetmeyi kabullenme, hile ve haksızlığın karşısında olabilme
- Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar kazanma
- Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme
- Spor araç ve tesisleri hakkında bilgi sahibi olma ve bunları gereği gibi kullanabilme (Aracı, 2004, s. 9-10).

Kale (2007)'ye göre beden eğitimi ve sporun genel amaçları şöyledir;

- Sağlıklı, dinç ve neşeli olabilme,
- Sağlığı koruma bakışı içersinde serbest zaman geliştirebilme,
- Sağlık ölçüleri içinde kalmak kaydıyla performansı artırabilme ve artan performansı koruyabilme,
- Beden eğitimi derslerine karşı olan ilgiyi uyandırabilme,
- Beden eğitimi dersleri bünyesinde hareket, oyun ve spora karşı istekli olabilme ve bu isteği deva ettirebilme,
- Öğrencilerin doğal hareket taleplerine cevap verebilme,
- Çok yönlü hareket ve bedensel deneyim kazanabilme.

2.3. Futbol

Futbol, İngilizce foot: “ayak”, ball: “top” kelimelerinden adını alan ve “ayak topu” olarak adlandırılan bir oyundur (Acet, 2005, s. 15).

Top ile oynanılan bireysel ve takım sporlarının tamamına yakın büyük bir bölümünde (basketbol, voleybol, hentbol, sutopu, tenis v.b. gibi) oyunu belirleyen ve top ile yapılan (atmak,

tutmak, vurmak, yakalamak, taşımak v.b. gibi) temel eylem biçimleri, günlük yaşantımızın en işlevsel olan ya da bu tür gereklilikleri en iyi ve uygun biçimlerde yapabilen parçaları; AYAK ve BACAKLAR- bu bağlamda, yol kat etmek, hareketlilik ve yönelimler ile ilgili “topsuz” yapılan ikinci önemli ve ayrı işlevi yüklenmişlerdir. Türkçe karşılığı “Ayak Topu” olan futbol oyununda, toplu ve topsuz olarak yapılan her iki temel eylem biçimi, AYAK ve BACAKLARIN’ın etkin kullanımları ile işlevsellik kazanır. Topun büyük bir oranda ayaklar ile oynanması futbola özgü temel davranış biçimleridir ve bu teknik oluşum oyunsal yapıyı belirler (Başyazıcıoğlu, 1997, s. 5).

Futbol ayakla oynanan tek takım oyunudur. Bu onun elle oynanan diğer takım sporlarına göre üstünlüğüdür. Sadece kaleci ellerini kullanabilir. Bunun yanında futbol her düzeyde, geniş kitleler tarafından kolayca oynanabilme özelliğine sahip olup hemen hemen her alanda ve zeminde oynanabilir. Bu yüzden salonda oynanan diğer takım oyunlarına göre farklı bir boyuta sahiptir ki bu da doğayla mücadele boyutudur (Acet, 2005, s. 19-22).

Futbol geniş bir oyun alanında, çok sayıda oyuncunun katılımıyla, oyun kuralları gereği belirlenmiş sınırlı alanda, sonucun kalelere atılan ya da yenilen gollerle belirlendiği, el harici vücudun her yerinin kullanılarak oynandığı bir spordur (İnal, 2006). On birer kişilik iki takım arasında dikdörtgen bir alanda oynanır. Oyuncuların amacı, kurallara uyararak, el ve kolları kullanmadan topu rakip takımın kalesine atmak ve karşı takımın topa sahip olması durumunda savunma yaparak gol atmalarını engellemeye çalışmaktır. Fiziksel özellikleri yanı sıra, psikolojik ve sosyolojik etkileri de büyüktür. Dolayısıyla sadece oynayanları değil, izleyenleri de içersinde barındırır (Aracı, 2005, s. 10)

Futbol, kuralların basit olması, herhangi bir düzlükte ve sağlıklı her kişi tarafından oynanabilmesi, fazla malzeme gerektirmemesi, izleyici ve taraftar olarak da aktif olunabilmesi gibi nedenlerle dünyanın en popüler sporu durumundadır. Bu nedenle, bu basit oyunun popüleritesi inanılmayacak boyutlara ulaşmış ve dünyanın her köşesinde dev bir endüstri haline gelmiştir (Acet, 2005, s. 16-17).

Futbol, oyun alanının genişliği, oyun suresi, oyuncu sayısının fazlalığı ve kuralların zenginliğiyle oynayanlar açısından çok yönlü davranışları içermektedir. Seyri zevk ve heyecan verdiği için seyredenler tarafından da büyük ilgi görmektedir (Aracı, 2005).

Topkaya ve Tekin (2004)' e göre futbol bireysel ve grupsal bir aktiviteyi gerektiren, uluslararası belirlenmiş kuralların geçerli olduğu, bireyin psikososyal karakterini dışa vurabildiği, motivasyonel ve moral değerlerin yoğun bir şekilde rol oynadığı bir uğraşıdır.

Bir karşıt ve tezatlar oyunu olması, oynayan ve seyredenleri yeni pozisyonlara, heyecanlara ve zevke taşıması nedeniyle spor dalları arasında özel bir yer edinmesine sebep olmaktadır. Bununla birlikte futbol nereye gideceği kestirilebilen ve kontrol edilebilen bir topla koşu, top sürme, şut sonucunda bir kurtuluş ve ya golle sonuçlanır (İnal, 2006, s. 15).

Futbola sosyo-kültürel açıdan yaklaşıldığında onu evrensel kılan bazı değerleri saptamak mümkündür. Çeşitli dil, din, ırk ve coğrafyadan gelen insanların aynı ölçüde ilgisini çekebilen bir niteliğe sahip futbolun bu denli evrensel olmasında ki temel ölçüt insanların yaşama dönük istemleri ile örtüşen özellikleri bünyesinde taşıyor olması ile açıklanabilir. Heyecan, sevinç, moral, coşku ve bunların ötesinde birlikte yaşama ve davranmanın cazibesi gibi duygular bireyin psiko-sosyal yaşam niteliği ile bütünleşen ve topluma yansıyan sosyo-kültürel yapılaşması ile ilgili olgulardır (Tekin ve Topkaya 2004, s. 4).

Futbolun özelliklerine baktığımızda ise;

- Futbol bir karşıtlar oyunudur.
- Atlama, sıçrama ve yön değiştirme gibi vücut dengesinin önem taşıdığı değişik hareketlerle oynanan bir oyundur.
- Oluşan sürpriz pozisyonlara uyum göstererek doğru tercihlere ihtiyaç duyulan anında doğru karar vermeyi gerektirir.
- Topla yapılan hareketler kadar, topsuz hareketlerinde gol yememek amacıyla yapılması gerekir.
- Oyun alanında rakibe sayıca üstünlük sağlamak amacı güder.
- Sayısız alternatiflerin oluşturulduğu bir oyundur (İnal, 2006, s. 17).

2.3.1. Futbolun Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci

Futbolun başlangıcına ilişkin somut ve kesin bilgiler yeterli düzeyde olmamasına karşın araştırmacılar, mağara duvarlarında ki resimlerde ilk çağlardan beri futbola benzer top

oyunlarının oynandığına dair bazı bulgulara ulaşmışlardır (Barth ve Zempel, 2009, s. 15). Bu resimlerde İnsanların tarih içerisinde yuvarlak olan cisimlerle oynamamaktan zevk aldıkları ve bu cisimlere ayakları ile vurma eylemini içgüdüsel olarak gerçekleştirdiklerini görebiliriz (İnal, 2006, s. 18).

Dünyanın pek çok ülkesinde futbol oyununun ilk formlarının başlangıcı olarak pek çok top oyunundan bahsedilmektedir. Fakat bu belirtilen top oyunları, gerek oyunun kuralları gerekse oynanılan alan ve malzeme bakımından da farklılıklar göstermektedir. Spor tarihinin kaynaklarını incelediğimizde, futbol oyununun bazı kültürlerde ki oyun formlarını göstermekteyiz. Bunlar Çin’de Mayalarda ve Azteklerde, Slavlarda, Antik Yunanlılarda, Romalılarda, Fransa’da, İngiltere’de, Havai’de, Malezya’da, Fildişi Adaları’nda ve Avustralya yerlilerinde benzerlerine rastlanmaktadır (Kanbur, 2010).

Çin kaynaklarına göre futbol M.Ö. 2697 civarında, efsanevi “beş imparator”dan biri olan Hung-ti zamanında oynanmaya başlanmıştır. Amaç askerlerin savaş becerilerini geliştirmektir. Avrupa’da Yunan şairi Homeros ünlü eseri Odisea’da futbola benzer top oyunlarından söz etmiştir (Varol, 2001).

Milattan önce ayakla ve/veya topla oynanan oyunlar için belgelendirilebilen çeşitli rivayetler arasında, bugünkü futbol kökeni olarak Eski Yunan’da “Episkyros, eski Roma’da Harpastum ve Pila oyunlarından bahsedilmekte ve Türk boylarının da bu oyunlarda maharetli olduğu zikredilmektedir. Kaşgarlı Mahmud’un XI. Yüzyıla ait Divanü Lûgat-it Türk adlı eserinde Tepük, Çögen, Top Yuvarlamak gibi oyun ve oyun kavramlarından bahsedilmektedir (Yıldıran, 1997).

Ortaçağ’da Romalı askerler ve Fransızlar tarafından oynanan Le Souie olarak adlandırılan bir oyunun da bugünkü futbolla büyük benzerlikleri bulunmaktadır. İngiltere’de de bilinip, XII. yüzyıldan beri oynanan futbol, Kral II. Edward tarafından 1314 yılında tamamen yasaklanıp, unutulmuş bu oyunu XVII’nci yüzyılda, Kral II. Charles ile beraberindekiler ‘Giuocco del Calcio’ adıyla İtalya’da görmüş ve Britanya adalarında da oynatmak ve yaymak için özel bir çaba harcamışlardır (Devecioğlu, 2008).

17. Yüzyılda İngiltere’de hükümdarların bizzat futbolu teşvik ettikleri, buna bağlı olarak da futbolun çok büyük bir gelişme gösterdiği, 12x80 metrelik bir alan içinde, içi hava doldurulan hayvan sidik torbalarının dışının deri ile kaplanması sonucu elde edilen topun bir metre ara ile

dikilen iki direk arasından geçirilmesi ile sayı kazanma esasına dayanarak oynanan şeklini almıştır (İnal, 2006). Örneğin: İngiltere’de 1848 yılına kadar uygulanan değişik futbol kurallarını standart futbol oynanmasını sağlamak amacıyla “Cambridge Kuralları” adı altında birleştirilmesi, Cambridge Üniversitesi öğrencileri arasında yapılan maç, 1857 yılında İngiltere’de resmi ilk futbol örgütü “Sheffield Club”ün açılması ile 26 Ekim 1863 modern futbolun doğuş tarihi olarak kabul edilmiştir (Devecioğlu, 2008).

Futbolun günümüzdeki şeklini alması ise 1866 yılında İngiltere, İskoçya, Galler ve İrlanda Futbol Federasyonları bir araya gelerek futbolun oyun kurallarını düzenleyen birim olan “International Board” adı altında ilk uluslararası futbol kuruluşunu gerçekleştirmeleriyle olmuştur (İnal, 2006). Futbolun tüm dünyaya yayılışı ise 1879 yılında profesyonelliğin kabulü ile olmuş ve 1888 yılında 12 takımlık İngiliz profesyonel ligi kurulmuştur. 21 Mayıs 1904 yılında Paris’te yedi ülke bir araya gelerek başkanı Bobert Gurein olan Uluslararası Futbol Federasyonu Birliği’ni yani FIFA’yı kurmuşlardır (Varol, 2001).

2.3.1.1. Futbolun Türklerde Ortaya Çıkışı ve Gelişim Süreci

Bazı kaynaklara göre futbol tarihimiz Sümer Türklerine dayanmaktaysa da özellikle Kaşgarlı Mahmut’un Divan-ı Lügat-it Türk adlı eseri Türklerin futbolun atası sayılabilecek oyunlarla tanışması ile ilgili önemli bilgiler içermektedir. Ünlü Türk düşünürü Kaşgarlı Mahmut’un 25 Ocak 1072 ile 10 Şubat 1074 tarihleri arasında yazdığı ünlü eseri ‘Divan-ı Lügat-it Türk’ün ilk cildinin 323. sayfasında, eski Türk boylarının Orta Asya’da ‘Tepük’ adıyla andıkları bir ayak topu oyunu oynadıklarından bahsedilmektedir. Belirli aralıklarla karşılıklı dikilmiş mızrakların arasından topu, ayakla vurmak suretiyle geçirerek sayı kazanmak esasına göre oynadıkları bu oyunda toplar oval kalıplara dökülen kurşun kitlesinin üzerine keçi kılı ve ya keçe sarılmak suretiyle yapıldığı bilinmektedir (Çakır, 2008).

Futbolun Osmanlı döneminde İslami bir telmihten dolayı Müslümanlar tarafından desteklenmemesi bize Batı’dan gayrimüslim azınlıklar tarafından gelmesine neden olmuştur (Kanbur, 2010) ve futbolun bir oyun olarak yaygınlaşması ise Abdulhamid döneminde gerçekleşmiştir. II. Abdülhamit döneminde tüm dernek faaliyetleri padişahın baskısı altında bulunuyordu. Buna spor etkinlikleri adı altında kurulan derneklerde dahildi. Bu türden dernek faaliyetleri yalnız yabancı uyruklular için serbestti (Çakır, 2008). Böylece Türkiye’ye futbol, tütün ve pamuk ticaretiyle uğraşan ve 19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı İmparatorluğu’na gelip, belli başlı ticaret limanlarında ki kentlere yerleşen İngilizler tarafından getirilmiştir. Kendi

aralarında takım kurup futbol oynayan İngilizler böylece Türkiye'ye futbolu tanıtmaya başlamışlardır (Erdoğan, 2008).

Türkiye'de futbolun başlangıç yılı sayılan 1890'da ilk Türk futbolcusu Fuat Hüsni Kayacan'ın "Bobi" takma adıyla İngiliz takımlarında futbol oynaması ve devamında "Osmanlı uyruklular" olarak Fuat Hüsni Bey'in, Reşat Danyel Bey ile birlikte kurdukları "Black Atochings" (1889) futbolda ilk kulüpleşme adımı olarak değerlendirilebilir (Sunay, 2009, s. 201).

1890 yılında İngiliz gençler arasında ilk futbol müsabakası yapılmış ve 1894'te futbola dönük ilk spor kulübü olan "Football and Rugby" İzmir Bornova'da kurulmuştur (Topkaya ve Tekin, 2004). Bunun yanında 1900 yılında yine İzmir'de Rumlar "Panaonios" ve "Apollon", Ermeniler de, "Dork" kulübünü kurmuşlardır. İstanbul'da ise "İmogene" İngilizler, "Elpis" Rumlar tarafında kurulan kulüplerdir. 1901 yılında Fuat Hüsni Bey'in öncülüğüyle "Kadıköy Futbol Kulübü" kurulmuş fakat varlığı 2 ay sürdürebilmiştir. Bunun üzerine aynı isim altında İngiliz ve Rumların oluşturdukları kulübün çalışmasına izin verilmesi ilk Türk spor örgütü olan "Beşiktaş Basiret Osmanlı Jimnastik Kulübü" nün oluşmasına 1903 yılında imkân vermiştir (Devecioğlu, 2008). Devamında 1905 yılında Galatasaray ve 1907 yılında Fenerbahçe sırasıyla Altınordu, Süleymaniye, Vefa, Nişantaşı, Türk gücü, Anadolu kulüpleri tescillerini yaptırmışlardır (Sunay, 2009, s. 201).

1903-1910 yılları arasında faaliyet gösteren İstanbul Futbol Birliği kentte kurulu kulüplerin düzensiz aralıklarla yaptıkları maçların hem oyunculara, hem seyircilere doyum vermez duruma gelmesi ve futbola kitlesel ilgi uyarmada yetersi kalması gibi nedenlerden dolayı kurulmuştur. Maçların gün, saat ve hakemlerini saptamak, anlaşmazlıkları çözmek, maç programlarını uygulamak gibi görevleri üstlenmiştir (Sunay, 2009, s. 202).

1910 yılında İstanbul Futbol Birliği'nin çeşitli çatışmalar nedeniyle yeniden örgütlenmesiyle oluşan İstanbul Futbol Kulüpleri Ligi varlığını 1914 yılına kadar devam ettirmiştir (Fişek, 1998, s. 284). Kadıköy, Galatasaray, Fenerbahçe, Strugglers, Rovers ve Proges'in katılımıyla lig kurulmuş fakat 1911 yılında Osmanlı Devleti ile Balkan devletleri arasında çıkan savaş nedeniyle 1913 tarihine kadar müsabakalar oynanmamıştır. Lige alınmayan takımlarla Cuma Ligi kurulmuştur (Sunay, 2009, s. 203-204).

Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Türk kulüpleri gruplaşmaya başlamış, Anadolu, Anadoluhisarı İdmanyurdu, Altınordu, Galatasaray, Süleymaniye kulüpleri "İstanbul

Futbol Birliği” adına, Darümuallimin, Darüşafaka, Fenerbahçe, Hilal, Türk İdman Ocağı, kulüpleri de Cuma Ligi’nde yer almışlardır. İstanbul Futbol Birliği’nin lig şampiyonu ile Cuma Ligi şampiyonu Fenerbahçe’nin 1915 yılında ki maçları sonucu Fenerbahçe’nin maçı kazanmasıyla ikilik ortadan kalkmış ve Cuma Birliği adıyla yeni bir lig sistemi kurulmuştur. Bazı kulüplerin yöneticilerinin yurt dışına çıkması sebebiyle idaresiz kalmaları sonucu lig devam ede ve 1919-1920 yılında Beşiktaş’ın öncülük ettiği “Türk İdman Birliği” kurulmuştur (Sunay, 2009, s. 203-204).

Görüldüğü gibi sayıları devamlı olarak artan kulüplerin yeni ve çeşitli adlar altında ligler kurmaları ve sürekli anlaşmazlıklar ile 1920’lerin siyasi yapısı sonucu Türk futbolunda ki başıbozukluk ve karmaşa havası devam etmiştir (Sunay, 2009, s. 203-204).

Türk sporunun ilk teşkilatı olan Türk İdman Cemiyetleri İttifakı’nın kurulmasının ardından Yusuf Ziya Öniş başkanlığında ilk Türk Futbol Federasyonu 1923 yılında Şehzadebaşı’ndaki Letafet Apartmanı salonunda yapılan toplantıda 'Futbol Heyet-i Müttehidesi' adıyla kurulmuştur. Ardından FIFA'ya başvurulmuş ve Türkiye 21 Mayıs 1923 tarihinde FIFA'nın 26. üyesi olmuştur (Devecioğlu, 2008, s. 273-396).

2.3.1.2. Türkiye’de Futbolun Kadınlarda Başlangıcı ve Gelişimi

Özelliklerinden dolayı futbol uzun yıllar bir erkek sporu olarak düşünölmüştür. Futbol oyununun sadece erkeklere ait olduğunu düşünönenler, kadınların sosyal-psikolojik ve fizyolojik yapılarının futbola uygun olmadığını savunmaktadırlar. Aslında bu düşünce kadın ve erkeğin sosyal rolleri ve gelenekler konusunda muhafazakâr tutumlardan kaynaklanmaktadır. Fakat yapılan araştırmalarda kadınların futbol oynaması için fizyolojik, sosyal ve psikolojik olarak herhangi bir engel olmadığı çıkmıştır (Günay ve Yüce, 2000, s. 363).

Son yıllarda ölkemizde ve dünyada sayıları az olmayan genç kız ve kadınların anlamlı bir şekilde futbol aktivitelerine katılımı, liglerin düzenlenmesi; Balkan, Avrupa ve Dünya şampiyonalarının yapılması kadınların futbola olan ilgisini artırmaktadır (Günay ve Yüce, 2000, s. 363).

Ölkemizde futbolun kadınlar da başlangıcı 1970’li yıllar da kişisel gayretlere dayanmaktadır. Kadınlardan oluşan ilk futbol takımı Haluk Hekimoğlu’nun çabalarıyla 1971 yılında “İstanbul Kız Futbol Takımı” adı altında kurulmuştur. 13 sporcudan oluşan bu takım 1973 yılında Dostluk Spor adını almıştır. 1982 yılında kurulan Dinarsu Bayan Futbol Takımı ise

önemli bir kazandırmış ve devamında İzmir’de Filiz Spor, Ankara’da Nazende Spor, İstanbul Pendik’de Derya Spor İstanbul Kadıköy’de Atılım Spor, Samsun’da ve Kocaeli’nde birer futbol takımı oluşturulmuştur. Yeterli sayı ve seviye de olmayışından dolayı 1990’lı yıllara kadar oynanan müsabakalar erkekler gösteri maçlarından öteye gidememiştir (Kanbur, 2010).

1982 yılında kurulan Dinarsu takımı futbola önemli bir ivme kazandırmıştır. 1993 yılında lige katılan 16 takım, 4 gruba ayrılarak, 1. olan takımlar yarı final oynamış, Acarlar ve Dinarsu takımları Türkiye Şampiyonası finalini, Ankara’da Başbakanlık Kupası maçından önce müsabakayı gerçekleştirmişlerdir. Dinarsu takımının galibiyetiyle sonuçlanan şampiyonluğunun ertesi yılı lige 22 takım katılmıştır. (Acar, 1995). Dinarsu takımının ligden çekilmesiyle 1998 yılına kadınların oynayacakları bir lig oluşmamıştır.

2001–2002 sezonunda 12 takımın mücadele ettiği deplasmanlı lig kurulmuş ve 2003–2004 sezon sonuna kadar devam etmiştir (Kızılet, 2011).

Türkiye Futbol Federasyonunun çeşitli sosyal nedenler ile aldığı karar sonucu kadınların oynayacağı lig ortadan kaldırılmış 2003–2005 yılları arasında çeşitle yerlerde katılımın az olduğu turnuvalar düzenlenmiştir. Bu turnuvalara Gazi Üniversitesi Spor, Mersin Cam Spor, Adana İdmanyurdu, İzmir Elit Çimen Spor, Keçiören Belediye Spor ve Antalya Yenikapı Spor katılmıştır ve bu turnuvalarda 17 yaşından büyük sporcular alınan karar gereği oynayamadılar.

U 19 milli takımının temellerinin atıldığı ve şampiyon takımın Gazi Üniversitesi Spor Kulübü’nün olduğu son turnuva 2005 yılında yapılmıştır toplamda 7 takım ve 130 lisanslı futbolcu yer almıştır. Bu turnuva ile futbolun kadınlarda görülmesi artmış ertesi sezon yani 2006–2007 futbol sezonunda lig oluşturulmuştur. 15 takımın katıldığı ligde yaş sınırlaması kısmen daha aşağı çekilmiş ve 296 futbolcu yer almıştır. Bu sezonun şampiyonu yine Gazi Üniversitesi Spor Kulübü olmuştur. Bu ligin ardından ilk defa yıldızlar kategorisinde müsabakalar turnuva şeklinde organize edilmiştir.

2007–2008 futbol sezonunda talep artmış ve takım sayısı 25’e çıkmıştır ve lisanslı futbolcu sayısı 600’e yaklaşmıştır. Bu sezonunda şampiyonu yine Gazi Üniversitesi Spor Kulübü olmuştur. Ligin yanında genç (19 yaş altı) ve yıldız (17 yaş altı) kategorilerinde müsabakalar turnuva şeklinde gerçekleştirilmiştir.

2008–2009 sezonunda ilk defa 1. Ligin yanında 2. Lig ve Bölgesel Lig oluşturulmuştur. 1. Lig de toplam 12 takım, 2. Lig de toplam 10 takım ve Bölgesel Ligde 17 takım yer almıştır ve

ilk defa Türkiye'den şampiyon olan bir takım Avrupa Kadınlar Şampiyonlar Ligi'ne katılmaya hak kazanmıştır ki bu takım da Trabzonspor olmuştur. Bunun yanında Ankara Kayabayazıtöğlü Lisesi kız futbol takımı Şili'de düzenlenen 20. Dünya Liseler Futbol Şampiyonası'nda 3. olmuş ve ilk uluslararası başarı burada elde edilmiştir.

2009–2010 sezonunda tüm lig kategorilerinde 54 takım katılım sağlamıştır ve bu sezonun şampiyonu Gazi Üniversitesi olmuştur. İkinci defa Avrupa Kadınlar Şampiyonlar Ligi'ne katılmıştır.

2010–2011 sezonunda ise takım sayılarının 74'e çıkmış ve ilk defa lisanslanan sporcu sayısı 1322 olmuştur. Bu sezonun şampiyonu Ataşehir Belediye Spor olmuştur.

Günümüzde ligler 1. ve 2. Lig olmak üzere 2 kategoride faaliyet göstermekte ve lisanslanan futbolcu sayısı 1.500'ün üzerindedir.

Görüldüğü gibi 2006'ya kadar karmaşık bir yapıya sahip olan kadın futbolu bu tarihten itibaren düzenlenen liglerle oluşum sürecini başlatmış, zaman içerisinde gerek sporcu sayısı, gerekse kurulan futbol takımları itibarıyla gelişimini artan taleple göstermektedir.

Milli takımlar açısından baktığımızda ilk milli takım 1995 yılında A takım düzeyinde kurulmuştur (Göktepe, 2008). Erkeklerde olduğu gibi kadınlarda da ilk milli maç Romanya ile 8 Eylül'de İstanbul'da yapılmış ve 8–0 mağlup olmuştur. 1995–1997 yılları arasında 4. Kadınlar Futbol Avrupa Şampiyonası grup eleme maçlarına katılmış, galibiyet almadan elenmiştir (Önver, 2002). 2002 yılına kadar faaliyetlerini yürütmüş fakat liglerin kapatılmasıyla durdurulmuştur. 2003 yılında Genç milli takım kurulmuş, Avrupa Kadınlar Futbol Şampiyonası grup eleme maçlarından elendikten sonra kapatılmıştır. Liglerin tekrar kurulmasının ardından aktif olan U19 milli takımının yanında 2006 yılında A milli takım tekrar kurulmuş, yanında U17 ve U15 kategorilerinde milli takımlar oluşturulmuştur. U15 milli takımımız 2010 yılının Ağustos ayında Singapur'da organize edilen 1. Dünya Gençlik Olimpiyatları'nda 3. olarak olimpiyat tarihimizde ilk takım sporlarında derece alan takım unvanını elde etmiştir.

2.3.2. İlköğretim Okullarında Futbol

Eğitim kurumları (okul) kavram olarak çocuğa en çok yakışan, her alanda düzenli, programlı, bilinçli eğitimin yapıldığı kurumlardır. Günümüzde doğal hareket alanlarının kısıtlanması

sonucu okulda ki sistematik hareket eğitimi oldukça önem kazanmaktadır (Küçük, 2009, s. 25-26).

Futbol; çocuğun, fiziksel ve ruhsal gelişimini olumlu yönde desteklerken, kişilik gelişimini de bir eğitim aracı olarak güçlendirmektedir. Çocuğun enerjisini olumlu yönde değerlendirerek bir gruba ait olma, grup içinde davranış gösterme, işbirliği yapabilme, lidere ve kurallara uyma, neşeyi ve kederi paylaşma, kendisine ve arkadaşlarına saygı duyma, kendine özgüven duyma vb. karakteristik özellikler kazandırmaktadır denilebilir (Doğar, 2006). Bu bağlamda futbol sporunda gelecekte hem sporcularda hem de onu seyredenlerde olumlu gelişmeler ve başarılar ancak bu spora bilimsel anlamda hizmet veren gerçek eğitimciler ve örgün eğitim kurumları sayesinde gerçekleşecektir (Doğar, 2006).

Dünya futbolunun eğitim organizasyonuna baktığımızda bazı ülkeler okullara, bazıları ise kulüplere ağırlık vermişlerdir (Özmen, 1999, s. 9). Dolayısıyla dünya da küçük yaşlar da futbol oynayan ve düzenli olarak futbol antrenmanlarına katılan milyonlarca çocuk vardır. Bu çocuk ve genç futbolcular sadece antrenman sahasında değil okulda beden eğitimi derslerinde futbol eğitimi almaktadırlar (Eniseler, 2009).

Ülkemizde spora önceleri okul vasıtasıyla başlanmış, hatta 1900'lü yıllardan itibaren kurulan spor kulüplerinin bir bölümü okul kökenli olmuştur ki bunlar, Galatasaray, Vefa, Pertevniyal ve İstanbul Spor'dur. Ancak sonraki dönemlerde okul sporlarında özellikle futbol da ilköğretim düzeyinde yasaklayıcı zihniyetle birlikte fiziki şartlarında etkisiyle spor faaliyetleri dışında tutulmuştur. Bu tarihten itibaren beden eğitimi dersleri eğitim programı içerisinde yer almış olmasına rağmen yeterli futbol eğitimcisinin bulunmaması nedeniyle okullarda öğrenim gören öğrencilerin kulüplere alt yapı oluşturmaları mümkün olmamıştır.

Günümüzde futbol ilköğretim dönemi çocukları açısından sevilen spor dallarının başında gelmektedir. Futbolu cazip kılan en önemli yanı; popüleritesi ve çok yönlü hareket serbestliğine dayalı her an değişebilen oyun durumlarıdır (Kale, 2007, s. 119). Baş döndürücü seviyelere ulaşan futbol sporu artık okullaşma gereğini mecbur kılmış, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de eğitim aracı olarak toplumsallaşmayı hatta bu yolla kültürlenmeyi de hızlandırmıştır. Çeşitli dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de futbol, ilköğretim okullarında ders olarak verilmektedir. Böylece futbol, öğrencinin fiziksel ve ruhsal gelişimini olumlu yönde desteklerken, kişilik gelişimini de bir eğitim aracı olarak güçlendirmektedir. Bunun için okul en önemli faktördür (Doğar, 2006).

Öğrencilerin futbola yönlendirilmesi konusunda okulun rolü ve futbolda temel becerileri tam olarak edinmeleri önemlidir. Çünkü okul kulüplere yetenek tarama imkânı sağlar. Bununla birlikte öğrenci futbola dönük temel teknik ve becerileri ilköğretim çağında okulda öğrenir.

Ülkemizde yıllarca ihmal edilen hatta belli periyotlarda okullarda futbol eğitiminin yasak olduğu dönemlerden sonra 2008 yılında Türkiye Futbol Federasyonu ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında “Yüzyılın Projesi” adı verilen protokol imzalanarak, ilköğretim okullarında futbolun yaygınlaştırılması amaç edinilmiştir. Buradan yola çıkarak Futbol Geliştirme Merkezlerinin oluşturulması, Herkes için Futbol (Grassroots) projesi, Gençlik Geliştirme Programı, Futbol Köyü, Akademi Ligi, Kız Futbol Okulu, Kız Futbol Eğitim Merkezleri ve İzleyici Antrenör (Scouting) eğitiminin başlatılması gibi uygulamalar futbolun ilköğretim okullarında daha etkin hale gelmesini sağlamıştır.

2.4. Farkındalık (Awareness)

Türk Dil Kurumu, farkındalığı; farkında olma durumu, görülmesi ve ya bilinmesi gereken şeylerden haberi bulunmak, kavranması gereken bir şeye dikkat etmek olarak tanımlamıştır (Tamkan, 2008).

Önerilen bir tanıma göre farkındalık, dikkatin istemli bir şekilde ve yargısızca anlık deneyimlerin akışına yöneltilmesidir. Baer ise farkındalığı içsel ve dışsal uyarıcı akışının yargısız bir şekilde gözlemlendiği bir süreç şeklinde tanımlamıştır (Çatak ve Ögel, 2010, s. 85-87).

Farkındalık, bireyin kendisinin ne olduğunu ve kendisi hakkındaki gerçekleri bilmesidir. Farkındalık öyle bir yaşantıdır ki; yaptığımız bir şeyi bize nasıl yaptığımızı gösterir. Yaşantı döngüsünün veya birey/çevre temasının gerçekleşebilmesi için farkındalığın olması temel unsurdur. Farkındalık kapasitesi, bize kendimizi ve çevremizi düzenleyebilmek için gerekli olan geribildirim sağlar. Bizim birey – çevre etkileşimini etkili bir şekilde gerçekleştirebilmemiz; bize ne olduğuyla ve de bizim davranışlarımızın çevredeki etkisiyle ilgili olmak üzere iki temel konuda gerekli geribildirim alabilmemize dayanmaktadır. Bu kaynaklardan yoksun olunması durumunda, etkili bir birey – çevre teması gerçekleşemeyecektir. Bu kaynakların işe koşulması durumunda da, karşılaşılan problemlerle baş etme kapasitesi artacaktır. İnsanın gelişmesinde ve büyümesinde de, bu yetenek önemli bir role sahiptir (Akkoyun, 2005, 85).

Farkındalık, bilişsel ve duyuşsal bir etkinliktir; bu işlem gerçekleştiğinde birtakım yeni zihinsel şemalar oluşturmuş oluruz. Yeni şema oluşturma, bilinç alanının genişlemesi anlamına gelir. Yeni şema oluşturmak, bilinç alanının genişlemesi anlamına gelir ve farkındalık yoluyla kendimize, çevremize ve evrene ilişkin bilinçlilik düzeyimizde artma olur (Dökmen, 2011, s. 104).

Bireyin yaşam döngüsünde çevresi ile etkileşimde olabilmesi için gereken en temel unsur farkındalığın olmasıdır ve farkındalık bireylere birşeyi nasıl yaptıklarını göstermektedir (Engin ve Olcay, 2005, s. 159).

Bilişsel ve duyuşsal bir etkinlik olan farkındalık, büyüme ve gelişmenin temelini oluşturur. Farkındalığın artırılması bireyin birçok alandaki gelişimiyle ilgili bir süreçtir. Farkındalık sürecinde birey, duyguları, istekleri, düşleri ve davranışlarının ilişkili olarak içinde oluşan yaşantıyı spontan olarak hissetmelidir (Engin ve Olcay, 2005, s. 105).

Birey, eğer farkındalık içindeyse “şimdi burada” hissettiklerinin, düşündüklerinin, yaptıklarının ve etrafında neler olup bittiğinin ayırda olur. Çoğu kez, bireylerin önünden hayat akıp gider ve kendi etrafında olanların farkında değildir. Farkındalığı sağlayan bireyler, kendilerinde ve çevrelerinde “an” da olan biteni daha rahat fark ederek, anı yaşarlar. Eğer birey, farkındalık kazanırsa, ihtiyaçlarının, isteklerinin ne olduğunu, nasıl işlev gördüğünü bilir. Böylece, yaşamda daha dengeli bir birey haline gelir (Acar, 2009, s. 30).

Bireyler dört grupta toplanan şeyleri fark etme kapasitesine sahiptir;

- Dış dünyanın –nesnelerin, olayların, canlıların farkına varabilir.
- Kendi iç dünyasının –fizyolojik tepkilerinin, duygularının, düşüncelerinin, isteklerinin- farkına varabilir.
- Diğer insanların (ötekilerin) iç dünyalarının farkına varabilir ve empati kurabilir.
- Evrendeki bütünlüğün farkına varabilir (Dökmen, 2011, s. 105).

Hiçbir canlı dış dünyaya yönelik farkındalığı olmadan yaşayamaz. En gelişmiş canlı türü olan insanın yaşamını sürdürebilmesi için dış dünyayı farketmesi gerekir. Ancak insan bununla yetinmemeli, diğer canlılardan farklı olarak kendi iç dünyasını ve diğer insanların iç dünyaları hakkında farkındalık kazanma potansiyeline sahip olmalıdır. Bireyin farkındalık düzeyi arttıkça dış dünyada daha etkin bir şekilde varolmasına, daha kaliteli bir yaşama sahip olmasına imkan

verir (Dökmen, 2011, s. 109.). Bununla birlikte farkındalık düzeyinin artması bireyin yaşadığı durumlar karşısında tepki sayısının artması, başka bir deyişle ilişkilerinde ve yaşamında farklı yolları keşfetmesi anlamını taşımaktadır (Engin ve Olcay, 2005, s. 160).

Sills, Finch ve Lapworth ise üç farkındalık kuşağı bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bunlar:

1. İç Kuşak: Bedende ve duygulanımlardaki farkındalıklardır. Bedenin hangi bölümleri gevşemiş, hangi bölümleri sert ya da duyguların ve duygulanımların neler olduğunun ayırt edilmesidir. Merak, kızgınlık, üzüntü, korku, mutluluk gibi duyguların fark edilmesi ve bu duyguları yaşarken bedende olan değişikliklere dikkat etmek, bu kuşağa girmektedir.
2. Orta Kuşak: Hayallerin, fantezilerin ve düşüncelerin farkındalığıdır. Bu kuşakta fazla uzun kalmak, sorunlar yaratabilir. Yani, bir insanın hep hayal dünyasında yaşadığı düşünüldüğünde, bu kişinin ruh sağlığının pek yerinde olmadığı da bir gerçektir. Bazen, düşünceler, fanteziler alışkanlık haline gelebilir. Şöyle ki, farkında olmadan hep aynı hayaller kurulabilir, aynı düşünce kalıpları ortaya çıkabilir. Alışkanlık haline gelen bu düşünce kalıpları ve fantezilerin fark edilmesi bu kuşağa girmektedir.
3. Dış Kuşak: Beş duyu organları, konuşma ve hareket etme yoluyla farkındalık, bu kuşağa girmektedir. Gestaltistler, buna temas işlevleri demektirler. Biriyle veya bir şeyle temasa geçmek, temas kurmak için bakmak, dinlemek, görmek, duymak, konuşmak, dokunmak, hareket etmek, tatmak ve koklamak gerekmektedir. Bireyin, neyi duyduğunu, dinlediğini, gördüğünü, dokunduğunu, tattığını, kokladığını, söylediğini fark etmesi, bir başka deyişle algılaması bu kuşağa girmektedir (Acar, 2009, 31).

Polster ve Polster dört çeşit farkındalıktan söz etmektedirler. Bunlar;

1. Sözel ifade ve hareketle insanın kendini ifade etmesinin ötesinde, dokunma, duyma, görme yoluyla eylem ve duyuların farkındalığı,
2. Nefes kesilmesi, avuçların terlemesi gibi hem fiziksel duyumsamalar hem duyguların farkındalığı,
3. Geleceğe ilişkin isteklerin farkındalığı,
4. Sözü edilenden daha geniş birimlere ilişkin değerlerin farkındalığıdır (Acar, 2009, 31).

Farkındalık kavramını özetleyecek olursak bireyin, tüm duyu orhanlarıyla, başka birey ve ya çevresiyle temasa geçerken, neyi, nasıl yaşadığını ayırdında olmasıdır (Acar, 2009, s. 32).

2.4.1. Beden Eğitimi ve Sporda Farkındalık

Beden eğitimi ve spor alanında farkındalık, bireyin bilişsel yeterlikleri, duyuşsal özellikleri, devinişsel becerileri ile ilgili farkına varma, fark etme, farkında olma, kendinden haberdar olma durumlarını ifade etmektedir. Birey tüm duyu organlarını kullanarak kendisi veya çevresi ile temasa geçerken neleri bildiğini, düşündüğünü, hissettiğini ayırt edebilir ve bunları istekleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yaşantısının herhangi bir anında uygulayabilir. Beden eğitimi ve spor alanında farkındalık, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanları içine alan geçmişten geleceğe uzanan fakat bireyin yaşantısının o anındaki seçiciliğini ifade ettiği bir süreçtir (Eski, 2010).

Beden Eğitimi ve Sporda farkındalık alanları;

Bilişsel Farkındalık:

Beden eğitimi ve spor öğrenme alanlarında yer alan kavram, ilke, kural, taktik ve stratejik bilgileri edinme yolları, üzerinde işlemler ve genellemeler yapabilme gibi zihinsel süreçlerin farkında olunmasıdır.

Duyuşsal Farkındalık:

Beden eğitimi ve spor alanları ile ilgili geçmiş yaşantılardan elde edilen tecrübeler neticesinde zihinde oluşan ilgi, istek, tutum, kaygı, tepki, endişe, korku gibi düşünce ve hislerin farkında olunmasıdır.

Devinişsel Farkındalık:

Beden eğitimi ve spor alanı ile ilgili zihinsel ve duyuşsal süreçlere bağlı olarak doğal ve sosyal çevre şartlarında gerçekleştirilen fiziksel etkinliklerin farkında olunmasıdır (Eski, 2010).

2.5. İlgili Çalışmalar

Yapılan literatür taramalarında ilköğretim öğrencilerinin futbol branşına yönelik farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkenlerine incelenmesine dair herhangi bir çalışma bulunamamıştır. Fakat farkındalık ile ilgili yapılan çalışmalar mevcuttur.

Eski (2010)' nin Ortaöğretim Öğrencilerinin Kış Sporlarına Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Değerlendirilmesi (Kastamonu İli Örneği) konulu doktora tezinde ortaöğretimde okuyan öğrencilerin kış sporlarına yönelik farkındalık düzeylerinin cinsiyet, sınıf, anne-baba öğrenim durumu, baba mesleği, ailenin ortalama aylık geliri, ailede spor yapan ve ailede futbol ile ilgilenen kişilerin varlığı ile ilgili değişkenlerin; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel farkındalık alt boyutları ile değerlendirilmesi çalışmıştır.

Gençer ve Şahin (2006), İzmir'de düzenlenen 23. Üniversite Oyunlarının sponsorlarına yönelik farkındalık düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada araştırmaya katılan bireylerin oyunların ana ve yardımcı sponsorlarını cinsiyet, yaş, eğitim, durumu, aylık gelir düzeyi, spor yapma durumu, oyunları yerinden izleme durumu ve oyunları medyadan izleme durumu değişkenlerine göre sponsor farkındalıklarını değerlendirilmiştir.

Yıldırım ve Memiş (2009) tarafından “Üniversite Öğrencilerinin Olimpiyat Oyunları ile İlgili Farkındalık Düzeyleri”ni inceleyen çalışmada Ankara ilinde bulunan Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Üniversitesinde spor alanında yüksek öğrenim gören birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri arasında cinsiyet, üniversite, bölüm ve sınıf değişkenlerine göre olimpiyat oyunları farkındalık düzeyleri değerlendirilmiştir (Akt. Eski, 2010).

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili konular ele alınacaktır

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada TFF'nin 2011 yılında uyguladığı "Futbol Köyü Projesi" ne katılan ilköğretim 12-13 yaş öğrencilerinin futbol branşına yönelik farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılıklarını incelemeye yönelik olarak tarama yöntemi kullanılmıştır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2009, s. 77).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini futbol oynayan ilköğretim öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, TFF'nin 2011 yılında uyguladığı "Futbol Köyü Projesi" ne katılan 12-13 yaş grubu toplam 320 (kız=160, erkek=160) ilköğretim öğrencileri içerisinde rastgele yöntemle seçilmiş 148'i kız, 150'si erkek olmak üzere toplam 298 ilköğretim öğrencisi oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırma da Eski'nin (2010) geliştirdiği ve geçerlilik, güvenilirlik çalışması yapılan "Kış Sporları Farkındalık Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçek araştırmacı tarafından futbol branşına uyarlanarak tekrar gözden geçirilmiştir. Ölçek geçerlilik testi için uzman görüşü alınarak son şekli verilmiş, son şekli verilen anket güvenilirlik testi için 45 kişilik bir ön guruba uygulanmış Cronbach Alpha katsayısı $\alpha = ,86$ olarak bulunmuştur. Ölçek araştırmaya katılan öğrencilere uygulanmıştır.

5'li Likert tipi olan bu ölçek Kişisel Bilgiler ve Farkındalık düzeyini ölçen 2 bölümden oluşmaktadır. “Kişisel Bilgiler” bölümü 10 sorudan, “Futbol Farkındalık Düzeyi” bölümü 35 sorudan oluşmakta ve bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olmak üzere 3 alt boyuta sahiptir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgileri içeren birinci bölüm, öğrencilerin cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin iş durumu, babanın mesleği, ailenin ortalama aylık geliri, ailede spor yapanlar ve ailede futbol ile ilgilenenler ile ilgili bilgileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formunda yer alan değişkenler aynı zamanda araştırmacının bağımsız değişkenlerini oluşturmaktadır.

3.3.2. Futbol Farkındalık Düzeyi Ölçeği

Öğrencilerin kış sporlarına yönelik farkındalık düzeylerini ölçmeye yönelik hazırlanan ve Eski (2010) tarafından geliştirilen ölçme aracının futbola yönelik olarak uyarlanması araştırmacı tarafından yapılmıştır. Ölçek Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçme aracında bilişsel farkındalık düzeyinde 13, duyuşsal farkındalık düzeyinde 13 ve devinişsel farkındalık düzeyinde 9 olmak üzere toplam 35 madde bulunmaktadır. Her bir maddenin değerlendirilmesinde beşli likert ölçeği kullanılmış ve boyutlardaki madde sayıları farklı olduğu için boyut puanlarının oluşturulmasında boyutu oluşturan maddelerin ortalaması alınmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek için hazırlanan ölçek 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik bilgileri içeren 10 madde, ikinci bölümde farkındalık düzeylerini ölçmeye yönelik 3 alt boyutta hazırlanmış 35 madde bulunmaktadır. Birinci alt boyuttaki 13 ölçek maddesi, öğrencilerin bilişsel farkındalıklarını, ikinci alt boyuttaki 13 ölçek maddesi duyuşsal farkındalıklarını, üçüncü alt boyuttaki 9 ölçek maddesi ise devinişsel farkındalıklarını yansıtmaktadır.

Araştırma için geliştirilen ölçek formu, araştırma grubunu oluşturan futbol köylerine araştırmacı tarafından dağıtılmış, eğitmenlere dikkat edilmesi gereken bilimsel kurallar tek tek açıklanarak teslim edilmiştir. Bu doğrultuda futbol köyü projesine katılan 160'ı kız, 160'ı erkek

olmak üzere rastgele (random) yöntemle seçilmiş 320 ilköğretim öğrencisine anket uygulanmış, yanlış ve eksik doldurulan anketler çıkarıldıktan sonra geçerli sayılan 298 anket değerlendirilmiştir.

Toplam 35 maddeden oluşan ölçme aracı ile toplanan veriler bilgisayar ortamında SPSS 17 (Statistical Package For The Social Science For Windows) paket programı ile analiz edilmiştir. Analizlerde problem cümlesine cevap bulabilecek şekilde ki-kare (X^2) kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde verilerin kategorik (norminal), sıralı (ordinal) ölçekli datalar olduğu için ki-kare (X^2) kullanımı uygun görülmüştür (Demirgil, 2010). Ayrıca bağımsız değişkenler için frekans ve % hesaplamaları yapılmıştır. Bu çalışmada hata düzeyi $p < 0.05$ ve $p > 0,01$ ve olarak alınmıştır.

Verilerin analizinde ölçekte bulunan “Hiç Katılmıyorum” ve “Az Katılıyorum” seçenekleri çok az öğrenci tarafından işaretlendiği için bu seçenekler “Orta ve Daha Az Düzeyde Katılıyorum” seçeneği adı altında birleştirilmiştir. Bununla birlikte “Baba Meslek Durumu”nda “İşsiz” ve “İşyeri Sahibi” soruları “Serbest Meslek” sorusu ile “Memur” ve “Emekli” de “Memur ve Emekli” seçeneği adı altında birleştirilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM

TFF'nin 2011 yılında uyguladığı "Futbol Köyü Projesi" ne katılan ilköğretim 12-13 yaş kız ve erkek öğrencilerinin futbol branşına yönelik genel, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre belirlemek amacıyla yapılan bu araştırma; rastgele yöntemle seçilmiş 148'i kız, 150'si erkek toplam 298 ilköğretim öğrencilerinin gönüllü katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin "Farkındalık Düzeyleri" ve "Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları" aşığıdaki tablolarda görölmektedir.

Tablo 1. Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişkenler	Alt Kategoriler	Frekans (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	148	49,7
	Erkek	150	50,3
Anne İş Durumu	Çalışıyor	44	14,8
	Çalışmıyor	254	85,2
Ailede Spor Yapan Var mı?	Evet	206	69,1
	Hayır	92	30,9
Ailede Futbola İlgilenen Var mı?	Evet	240	80,5
	Hayır	58	19,5
Sınıf Düzeyi	6. Sınıf	24	8,1
	7. Sınıf	193	64,8
	8. Sınıf	81	27,2
Anne Öğrenim Durumu	İlköğretim Mezunu	224	75,2
	Lise Mezunu	60	20,1
	Yüksekokul Mezunu	14	4,7
Ortalama Gelir	550 Ve Altı	63	21,1
	551-1100	101	33,9
	1101-1650	70	23,5
	1651 Ve Üstü	64	21,5
Baba İş Durumu	Serbest Meslek	128	43,0
	İşçi	92	30,9
	Memur Ve Emekli	78	22,1
	Okuryazar Değil	8	2,7
Babanın Öğrenim Durumu	İlkokul Veya İlköğretim Mezunu	136	45,6
	Lise Mezunu	116	38,9
	Yüksekokul Ve Üzeri Mezun	38	12,8

Tablo 1'e bakıldığında cinsiyet değişkenine göre deneklerin %49,7' si kız, %50,3' ü ise erkektir. Anne iş durumu değişkenine bakıldığında deneklerin annelerinin %85,2' si çalışmamaktadır. "Ailede spor yapan var mı" sorusuna deneklerin %69,1' i "evet", "Ailede futbol ile ilgilenen var mı" sorusuna deneklerin %80,5' i "evet", cevabını vermişlerdir. Sınıf düzeyi değişkenine bakıldığında deneklerin % 64,8' i "7. sınıf" öğrencileridir. Anne öğrenim durumu değişkenine göre deneklerin %75,2' si "ilköğretim mezunu" olduğu belirlenmiştir. Aylık ortalama gelir değişkenine bakıldığında deneklerin %33,9' nun "551 tl ve 1100 tl" arasında gelire sahip olduğu tespit edilmiştir. Baba mesleği değişkenine bakıldığında deneklerin babalarının %43' ü "serbest meslek"te çalıştığı görülmektedir.

Tablo 2. Farkındalık Değişkenlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişkenler	Alt Kategoriler	Frekans (N)	Yüzde (%)
Genel Farkındalık	Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	82	27,5
	Oldukça Farkında	167	56,0
	Tamamen Farkında	49	16,4
	TOPLAM	298	100,0
	Bilişsel Farkındalık	Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	125
	Oldukça Farkında	116	38,9
	Tamamen Farkında	57	19,1
	TOPLAM	298	100,0
Duyuşsal Farkındalık	Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	50	16,8
	Oldukça Farkında	76	25,5
	Tamamen Farkında	172	57,7
	TOPLAM	298	100,0
	Devinişsel Farkındalık	Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	187
Oldukça Farkında		87	29,2
Tamamen Farkında		24	8,1
TOPLAM		298	100,0

Farkındalık değişkenlerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımlarına bakıldığında, genel farkındalık değişkeninde ilköğretim öğrencilerinin “Oldukça Farkındalık” düzeyi % 56,0, bilişsel farkındalık değişkeninde “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi % 41,9, duyuşsal farkındalık değişkeninde “Tamamen Farkındalık” düzeyi % 57,7, devinişsel farkındalık değişkeninde ise “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi % 62,7 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyetlere Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Cinsiyet	Genel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Kız	Kişi							
Kız	N=148	Kişi	44	93	11	148	17,466 ^a	2	,000**
		%	29,7%	62,8%	7,4%	100,0%			
Erkek	N=150	Kişi	38	74	38	150			
		%	25,3%	49,3%	25,3%	100,0%			
Toplam	N=298	Kişi	82	167	49	298			
		%	27,5%	56,0%	16,4%	100,0%			

Tablo 3’de genel farkındalık düzey ölçeğine göre kız öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri % 29,7 iken “Oldukça Farkında” olma durumu % 62,8 olarak erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu, erkek öğrencilerin ise “Tamamen Farkında” olma düzeyi % 25,3 olarak kız öğrencilerden daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuç kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin genel farkındalık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir (p<.05).

Tablo 4. Cinsiyetlere Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Cinsiyet	Bilişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Kız	Kişi							
Kız	N=148	Kişi	80	50	18	148	19,731 ^a	2	,000**
		%	54,1%	33,8%	12,2%	100,0%			
Erkek	N=150	Kişi	45	66	39	150			
		%	30,0%	44,0%	26,0%	100,0%			
Toplam	N=298	Kişi	125	116	57	298			
		%	41,9%	38,9%	19,1%	100,0%			

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, bilişsel farkındalık düzey ölçeğine göre kız öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri % 54,1 olarak erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu, erkek öğrencilerin ise “Oldukça Farkında” olma durumu % 44, “Tamamen Farkında” % 26 olarak kız öğrencilerden daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin bilişsel farkındalık düzeyleri arasında cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir (p<.05).

Tablo 5. Cinsiyetlere Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Cinsiyet	Duyuşsal Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Kız	Kişi							
Cinsiyet	N=148	Kişi	23	29	96	148	6,896 ^a	2	,032*
		%	15,5%	19,6%	64,9%	100,0%			
	N=150	Kişi	27	47	76	150			
		%	18,0%	31,3%	50,7%	100,0%			
	Toplam	Kişi	50	76	172	298			
	N=298	%	16,8%	25,5%	57,7%	100,0%			

Tablo 5'deki duyuşsal farkındalık düzey ölçeğine göre kız öğrencilerin "Tamamen Farkında" düzeyleri % 64,9 olarak erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu, erkek öğrencilerin ise "Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında" olma durumu %18, "Oldukça Farkında" % 31,3 olarak kız öğrencilerden daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin duyuşsal farkındalık düzeyleri arasında cinsiyetlere göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir ($p<.05$).

Tablo 6. Cinsiyetlere Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Cinsiyet	Devinişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Kız	Kişi							
Cinsiyet	N=148	Kişi	101	39	8	148	4,788 ^a	2	,091
		%	68,2%	26,4%	5,4%	100,0%			
	N=150	Kişi	86	48	16	150			
		%	57,3%	32,0%	10,7%	100,0%			
	Toplam	Kişi	187	87	24	298			
	N=298	%	62,8%	29,2%	8,1%	100,0%			

Yukarıdaki tabloda, devinişsel farkındalık düzey ölçeğine göre kız öğrencilerin "Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında" düzeyleri % 68,2 olarak erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu, erkek öğrencilerin ise "Oldukça Farkında" olma durumu % 32 "Tamamen Farkında" %10,7 olarak kız öğrencilerden daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar kız öğrenciler ile erkek öğrencilerin devinişsel farkındalık düzeyleri arasında cinsiyetlere göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p>.05$).

Tablo 7. Sınıflara Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Sınıf	Genel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Kişi	%							
Sınıf	6	Kişi	8	7	9	24	15,190 ^a	4	,004*
	N=24	%	33,3%	29,2%	37,5%	100,0%			
	7	Kişi	49	110	34	193			
	N=193	%	25,4%	57,0%	17,6%	100,0%			
	8	Kişi	25	50	6	81			
	N=81	%	30,9%	61,7%	7,4%	100,0%			
Toplam	Kişi	82	167	49	298				
	N=298	%	27,5%	56,0%	16,4%	100,0%			

Sınıflara göre genel farkındalık düzeylerinin karşılaştırılmasında, 6. sınıf öğrencilerinin “Tamamen Farkında” olma durumu 7.– 8. sınıflara göre % 37,5 iken, 8. sınıf öğrencilerinin “Oldukça Farkında” olma durumu % 61,7 olarak diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Genel farkındalık düzeyi sınıf değişkenine göre karşılaştırıldığında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < .05$).

Tablo 8. Sınıflara Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Sınıf	Bilişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Kişi	%							
Sınıf	6	Kişi	11	6	7	24	7,877 ^a	4	,096
	N=24	%	45,8%	25,0%	29,2%	100,0%			
	7	Kişi	72	82	39	193			
	N=193	%	37,3%	42,5%	20,2%	100,0%			
	8	Kişi	42	28	11	81			
	N=81	%	51,9%	34,6%	13,6%	100,0%			
Toplam	Kişi	125	116	57	298				
	N=298	%	41,9%	38,9%	19,1%	100,0%			

Bilişsel farkındalık düzeylerinin sınıflara göre karşılaştırılmasında, 6. sınıfın “Tamamen Farkındalık” düzeyleri % 29,2 iken, 7. Sınıf öğrencilerin “Oldukça Farkındalık” düzeyleri % 42,5 çıkmıştır. 8. sınıfın ise “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri % 51,9 olarak tespit edilmiştir. Sınıf değişkenine göre bilişsel farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo 9. Sınıflara Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Duyuşsal Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P	
Sınıf	6	Kişi	7	1	16	24	9,100 ^a	4	,059*
	N=24	%	29,2%	4,2%	66,7%	100,0%			
	7	Kişi	27	52	114	193			
	N=193	%	14,0%	26,9%	59,1%	100,0%			
	8	Kişi	16	23	42	81			
	N=81	%	19,8%	28,4%	51,9%	100,0%			
Toplam	Kişi	50	76	172	298				
N=298	%	16,8%	25,5%	57,7%	100,0%				

Tablo 9’da duyuşsal farkındalık düzeylerinin sınıf değişkenine göre karşılaştırıldığında, 6,7. ve 8. sınıfların “Tamamen Farkındalık” düzeyleri “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında” ve “Oldukça Farkındalık” düzeylerine göre daha yüksek olup, istatistiksel bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Tablo 10.Sınıflara Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Devinişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P	
Sınıf	6	Kişi	16	8	0	24	2,923 ^a	4	,571
	N=24	%	66,7%	33,3%	,0%	100,0%			
	7	Kişi	123	53	17	193			
	N=193	%	63,7%	27,5%	8,8%	100,0%			
	8	Kişi	48	26	7	81			
	N=81	%	59,3%	32,1%	8,6%	100,0%			
Toplam	Kişi	187	87	24	298				
N=298	%	62,8%	29,2%	8,1%	100,0%				

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, 6. 7. ve 8. sınıfların “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri “Tamamen Farkında” ve “Oldukça Farkındalık” düzeylerine göre daha yüksek olup, istatistiksel anlamda bir farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 11. Baba Öğrenim Durumuna Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Genel Farkındalık Değerlendirme	Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P	
									Kişi
Baba Öğrenim Durumu	İlköğretim Mezunu	Kişi	50	68	18	136	18,662 _a	4	,001*
		%	36,8%	50,0%	13,2%	100,0%			
	Lise Mezunu	Kişi	26	70	20	116			
		%	22,4%	60,3%	17,2%	100,0%			
	Yüksekokul Mezunu	Kişi	2	25	11	38			
		%	5,3%	65,8%	28,9%	100,0%			
Toplam	Kişi	78	163	49	298				
	%	26,9%	56,2%	16,9%	100,0%				

Tablo 11'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre genel farkındalık düzeyleri incelendiğinde, "Oldukça Farkındalık" düzeyleri, "Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık" ve "Tamamen Farkındalık" düzeylerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Babanın öğrenim durumu değişkenine göre öğrencilerin genel farkındalık düzey yüzdeleri arasında anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($p < .05$).

Tablo 12. Baba Öğrenim Durumuna Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Bilişsel Farkındalık Değerlendirme	Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P	
									Kişi
Baba Öğrenim Durumu	İlköğretim Mezunu	Kişi	70	51	15	136	21,154 ^a	4	,000**
		%	51,5%	37,5%	11,0%	100,0%			
	Lise Mezunu	Kişi	43	45	28	116			
		%	37,1%	38,8%	24,1%	100,0%			
	Yüksekokul Mezunu	Kişi	7	17	14	38			
		%	18,4%	44,7%	36,8%	100,0%			
Toplam	Kişi	120	113	57	298				
	%	41,4%	39,0%	19,7%	100,0%				

Tablo 12' ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre bilişsel farkındalık düzeyleri karşılaştırıldığında, babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerinin "Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık" düzeyi %51,5 olarak babası lise ve yüksekokul mezunu olan öğrenci düzeylerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. "Oldukça Farkındalık" %44,7 ve "Tamamen Farkındalık" %36,8 olarak babası yüksekokul mezunu olan öğrencilerin düzeyleri babası ilköğretim ve lise mezunu olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bilişsel farkındalık düzeyleri babanın öğrenim durumu değişkenine göre istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < .05$).

Tablo 13. Baba Öğrenim Durumuna Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Duyuşsal Farkındalık Değerlendirme	Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P	
									Kişi
Baba Öğrenim Durumu	İlköğretim	Kişi	28	40	68	136	11,241 ^a	4	,024**
	Mezunu	%	20,6%	29,4%	50,0%	100,0%			
	Lise	Kişi	19	26	71	116			
	Mezunu	%	16,4%	22,4%	61,2%	100,0%			
	Yüksekokul	Kişi	1	8	29	38			
	Mezunu	%	2,6%	21,1%	76,3%	100,0%			
Toplam	Kişi	48	74	168	298				
	%	16,6%	25,5%	57,9%	100,0%				

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre duyuşsal farkındalık düzeyleri karşılaştırıldığında, öğrencilerin “Tamamen Farkındalık” düzeyi, “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında” ve “Oldukça Farkındalık” düzeylerine göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuçlarla baba öğrenim durumu değişkenine göre öğrenciler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p < .05$).

Tablo 14. Baba Öğrenim Durumuna Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Devinişsel Farkındalık Değerlendirme	Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P	
									Kişi
Baba Öğrenim Durumu	İlköğretim	Kişi	89	37	10	136	4,688 ^a	4	,321
	Mezunu	%	65,4%	27,2%	7,4%	100,0%			
	Lise	Kişi	73	35	8	116			
	Mezunu	%	62,9%	30,2%	6,9%	100,0%			
	Yüksekokul	Kişi	19	13	6	38			
	Mezunu	%	50,0%	34,2%	15,8%	100,0%			
Toplam	Kişi	181	85	24	298				
	%	62,4%	29,3%	8,3%	100,0%				

Tablo 14’ e göre devinişsel farkındalık düzeylerinin öğrencilerin baba öğrenim durumu değişkenine göre karşılaştırıldığında, babası ilköğretim, lise ve yüksekokul mezunu olan öğrencilerinin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi “Oldukça Farkındalık” ve “Tamamen Farkında” lık düzeylerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Babanın öğrenim durumu değişkenine göre öğrencilerin devinişsel farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 15. Anne İş Durumuna Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Anne İş Durumu	Genel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Çalışıyor	Kişi							
Anne İş Durumu	Çalışıyor	Kişi	8	32	4	44	5,8927 ^a	2	,052*
	N=44	%	18,2%	72,7%	9,1%	100,0%			
	Çalışmıyor	Kişi	74	135	45	254			
	N=254	%	29,1%	53,1%	17,7%	100,0%			
	Toplam	Kişi	82	167	49	298			
	N=298	%	27,5%	56,0%	16,4%	100,0%			

Tablo 15'te genel farkındalık düzeylerinin annenin iş durumu değişkenine göre, annesi çalışanların "Oldukça Farkındalık" düzeyi %72,7 olarak, annesi çalışmayan öğrencilere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç annesi çalışanlar ile çalışmayanların genel farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p>.05$).

Tablo 16. Anne İş Durumuna Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Anne İş Durumu	Bilişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Çalışıyor	Kişi							
Anne İş Durumu	Çalışıyor	Kişi	16	18	10	44	,785 ^a	2	,675
	N=44	%	36,4%	40,9%	22,7%	100,0%			
	Çalışmıyor	Kişi	109	98	47	254			
	N=254	%	42,9%	38,6%	18,5%	100,0%			
	Toplam	Kişi	125	116	57	298			
	N=298	%	41,9%	38,9%	19,1%	100,0%			

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğrencilerin anne iş durumu değişkenine göre bilişsel farkındalık düzeyleri incelediğinde annesi çalışmayan öğrencilerin bilişsel farkındalık düzey ölçeğine göre "Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık" düzeyi %42,9 olarak annesi çalışan öğrencilere göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. "Oldukça Farkındalık" düzeyi %40,9 ve "Tamamen Farkındalık" düzeyi % 22,7 olarak annesi çalışan öğrencilerin düzeyi, annesi çalışmayan öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Bilişsel farkındalık düzeyleri anne iş durumu değişkenine göre istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 17. Anne İş Durumuna Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Anne İş Durumu	Duyuşsal Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Çalışıyor	Kişi							
Anne İş Durumu	Çalışıyor	Kişi	7	11	26	44	,045 ^a	2	,978
	N=44	%	15,9%	25,0%	59,1%	100,0%			
	Çalışmıyor	Kişi	43	65	146	254			
	N=254	%	16,9%	25,6%	57,5%	100,0%			
	Toplam	Kişi	50	76	172	298			
	N=298	%	16,8%	25,5%	57,7%	100,0%			

Tablo 17' ye bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin anne iş durumu değişkenine göre duuşsal farkındalık düzeyleri incelendiğinde, annesi çalışanların “Tamamen Farkındalık” düzeyi %59,1 olarak, annesi çalışmayan öğrencilere göre fazla olduğu görülmüştür. Bu sonuç annesi çalışanlar ile çalışmayanların duuşsal farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 18. Anne İş Durumuna Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Anne İş Durumu	Devinişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta Ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Çalışıyor	Kişi							
Anne İş Durumu	Çalışıyor	Kişi	29	14	1	44	2,346 ^a	2	,309
	N=44	%	65,9%	31,8%	2,3%	100,0%			
	Çalışmıyor	Kişi	158	73	23	254			
	N=254	%	62,2%	28,7%	9,1%	100,0%			
	Toplam	Kişi	187	87	24	298			
	N=298	%	62,8%	29,2%	8,1%	100,0%			

Tablo 18'e bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin anne iş durumu değişkenine göre devinişsel farkındalık düzeyleri değerlendirildiğinde, annesi çalışan ve çalışmayan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri “Oldukça Farkındalık” ve “Tamamen Farkındalık” düzeylerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlarla devinişsel farkındalık düzeyinde anne iş durumu değişkenine göre öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 19. Ortalama Gelir Durumuna Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Genel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Kişi	%							
Ortalama Gelir	550 ve altı	Kişi	21	36	6	63	25,021 ^a	6	,000**
		%	33,3%	57,1%	9,5%	100,0%			
	551-1100 tl	Kişi	41	47	13	101			
		%	40,6%	46,5%	12,9%	100,0%			
	1101-1650 tl	Kişi	12	40	18	70			
		%	17,1%	57,1%	25,7%	100,0%			
1651tl ve üstü	Kişi	8	44	12	64				
	%	12,5%	68,8%	18,8%	100,0%				
Toplam	Kişi	82	167	49	298				
	%	27,5%	56,0%	16,4%	100,0%				

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel farkındalık düzeylerinin ortalama gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde, ortalama geliri “1651 tl -üstü” olan öğrencilerin “Oldukça Farkındalık” düzeyi % 68,8 olarak diğer düzey ölçeklerine ve ortalama gelirlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç ortalama gelir durumlarının genel farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p<.05$).

Tablo 20. Ortalama Gelir Durumuna Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Bilişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça farkında	Tamamen farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Kişi	%							
Ortalama Gelir	550 tl ve altı	Kişi	30	26	7	63	33,820 ^a	6	,000**
		%	47,6%	41,3%	11,1%	100,0%			
	551-1100 tl	Kişi	61	26	14	101			
		%	60,4%	25,7%	13,9%	100,0%			
	1101-1650 tl	Kişi	21	31	18	70			
		%	30,0%	44,3%	25,7%	100,0%			
1651 tl ve üstü	Kişi	13	33	18	64				
	%	20,3%	51,6%	28,1%	100,0%				
Toplam	Kişi	125	116	57	298				
	%	41,9%	38,9%	19,1%	100,0%				

Tablo 20’ de öğrencilerin bilişsel farkındalık düzeyleri ortalama gelir durumu değişkenine göre incelendiğinde ortalama geliri 551–1100 tl arasında olan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında” lık düzeyi % 60,4 olarak ortalama geliri 550 tl - altı, 1101–1650 tl

ve 1651 tl - üstü olan öğrencilere oranla anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ortalama geliri 1651 tl - üstü olan öğrencilerin “Oldukça Farkındalık” düzeyi %51,6 ve “Tamamen Farkındalık” düzeyi %28,1 olarak ortalama geliri 550 tl -altı, 551–1100 tl ve 1101–1651 tl arasında olan öğrencilere göre fazla olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlarla bilişsel farkındalık düzeyinde ortalama gelir değişkenine göre öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<.05$).

Tablo 21. Ortalama Gelir Durumuna Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Duyuşsal Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Oldukça Tamamen Farkında Farkında Farkında			Toplam	Değer	Sd	P
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi				
Ortalama Gelir	550 tl ve altı	Kişi	15	21	27	63	31,038 ^a	6	,000**
		%	23,8%	33,3%	42,9%	100,0%			
	551-1100 tl	Kişi	28	21	52	101			
		%	27,7%	20,8%	51,5%	100,0%			
	1101-1650 tl	Kişi	6	20	44	70			
		%	8,6%	28,6%	62,9%	100,0%			
1651 tl ve üstü	Kişi	1	14	49	64				
	%	1,6%	21,9%	76,6%	100,0%				
Toplam	Kişi	50	76	172	298				
	%	16,8%	25,5%	57,7%	100,0%				

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, tüm ortalama gelirlerinin “Tamamen Farkında” lık düzeyleri diğer farkındalık düzeylerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Duyuşsal farkındalık düzeyi ortalama gelir değişkenine göre incelediğinde öğrenciler arasında istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($P<.05$).

Tablo 22. Ortalama Gelir Durumuna Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Devinişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Kişi	%							
Ortalama Gelir	550 tl ve altı	Kişi	39	23	1	63	5,925 ^a	6	,432
		%	61,9%	36,5%	1,6%	100,0%			
	551-1100 tl	Kişi	65	27	9	101			
		%	64,4%	26,7%	8,9%	100,0%			
	1101-1650 tl	Kişi	44	19	7	70			
		%	62,9%	27,1%	10,0%	100,0%			
1651 tl ve üstü	Kişi	39	18	7	64				
	%	60,9%	28,1%	10,9%	100,0%				
Toplam	Kişi	187	87	24	298				
	%	62,8%	29,2%	8,1%	100,0%				

Tablo 22’de görüldüğü gibi devinişsel farkındalık düzeylerinin ortalama gelir değişkenine göre, tüm ortalama gelirlerinin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri diğer farkındalık düzeylerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç devinişsel farkındalık düzeyi ortalama gelir değişkenine göre incelediğinde öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($P>.05$).

Tablo 23. Ailede Spor Yapan Bireye Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Genel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Kişi	%							
Ailede Spor Yapma Durumu	Evet	Kişi	50	114	42	206	8,929 ^a	2	,012*
	N=206	%	24,3%	55,3%	20,4%	100,0%			
	Hayır	Kişi	32	53	7	92			
	N=92	%	34,8%	57,6%	7,6%	100,0%			
Toplam	Kişi	82	167	49	298				
N=298	%	27,5%	56,0%	16,4%	100,0%				

Ailede spor yapan bireye göre genel farkındalık düzeylerinin, ailesinde spor yapmayan öğrencilerin “Oldukça Farkındalık” düzeyleri (% 57,6) yapanlara (% 55,3) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre ailesinde spor yapmayan ve yapmayanların genel farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P<.05$).

Tablo 24. Ailede Spor Yapan Bireye Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ailede Spor Yapma Durumu	Bilişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Evet N=206	Kişi %	73 35,4%	87 42,2%	46 22,3%	206 100,0%			
Hayır N=92	Kişi %	52 56,5%	29 31,5%	11 12,0%	92 100,0%	12,193 ^a	2	,002**	
Toplam N=298	Kişi	125	116	57	298				

Tablo 24’ te araştırmaya katılan öğrencilerin bilişsel farkındalık düzeylerinin ailede spor yapma durumu değişkenine göre incelendiğinde ailesinde spor yapmayan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri %56,5 olarak ailesinde spor yapan öğrencilere göre anlamlı derecede fazla olduğu tespit edilmiştir. “Oldukça Farkındalık” düzeyi %42,2 ve “Tamamen Farkındalık” düzeyi %22,3 olarak ailesinde spor yapan öğrencilerin düzeyi ailesinde spor yapmayan öğrencilerin düzeylerine göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Bilişsel farkındalık düzeyinin ailede spor yapan birey değişkenine göre incelenmesi sonucu öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<.05$).

Tablo 25. Ailede Spor Yapan Bireye Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ailede Spor Yapma Durumu	Duyuşsal Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Evet N=206	Kişi %	34 16,5%	46 22,3%	126 61,2%	206 100,0%			
Hayır N=92	Kişi %	16 17,4%	30 32,6%	46 50,0%	92 100,0%	4,038 ^a	2	,133	
Toplam N=298	Kişi %	50 16,8%	76 25,5%	172 57,7%	298 100,0%				

Öğrencilerin duyuşsal farkındalık düzeyinin ailede spor yapma durumu değişkenine göre değerlendirildiğinde, “Tamamen Farkındalık” düzeyleri ailesinde spor yapanların (% 61,2) spor yapmayanlara (% 50,0) göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlarla duyuşsal farkındalık düzeyinin ailede spor yapan birey değişkenine göre öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$).

Tablo 26. Ailede Spor Yapan Bireye Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ailede Spor Yapma Durumu	Devinişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Evet	Kişi	125	59	22	206			
	N=206	%	60,7%	28,6%	10,7%	100,0%			
	Hayır	Kişi	62	28	2	92	6,240 ^a	2	,044*
	N=92	%	67,4%	30,4%	2,2%	100,0%			
	Toplam	Kişi	187	87	24	298			
	N=298	%	62,8%	29,2%	8,1%	100,0%			

Tablo 26’da araştırmaya katılan öğrencilerin devinişsel farkındalık düzeylerinin ailede spor yapan birey değişkenine göre değerlendirildiğinde ailesinde spor yapmayan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi % 67,4 ve “Oldukça Farkındalık” düzeyi %30,4 olarak ailesinde spor yapan öğrencilere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Ailesinde spor yapan öğrencilerin “Tamamen Farkındalık” düzeyi %10,7 olarak ailesinde spor yapmayan öğrencilere göre fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuçlarla devinişsel farkındalık düzeyi ailede spor yapan birey değişkenine göre incelendiğinde öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 27. Ailede Futbol ile İlgilenen Bireye Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ailede Futbolla İlgilenen Var mı ?	Genel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Evet	Kişi	63	132	45	240			
	N=240	%	26,3%	55,0%	18,8%	100,0%			
	Hayır	Kişi	19	33	4	56	6,398 ^a	4	,171
	N=56	%	33,9%	58,9%	7,1%	100,0%			
	Toplam	Kişi	82	167	49	298			
	N=298	%	27,5%	56,0%	16,4%	100,0%			

Ailede futbol ile ilgilenen bireye göre genel farkındalık düzeylerinin karşılaştırılmasında, “Oldukça Farkındalık” düzeyleri spor yapamayanların (% 58,9) spor yapanlara (% 55,0) göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Genel farkındalık düzeyinin futbol ile ilgilenen birey değişkenine göre incelenmesi sonucu öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>.05$).

Tablo 28. Ailede Futbol ile İlgilenen Bireye Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ailede Futbola İlgilenen Var mı ?	Bilişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Evet	Kişi	92	98	50	240			
	N=240	%	38,3%	40,8%	20,8%	100,0%			
	Hayır	Kişi	33	16	7	56	11,153 ^a	4	,025*
	N=56	%	58,9%	28,6%	12,5%	100,0%			
	Toplam	Kişi	125	116	57	298			
	N=298	%	41,9%	38,9%	19,1%	100,0%			

Tablo 28’ de araştırmaya katılan öğrencilerin bilişsel farkındalık düzeyi ailede futbol ile ilgilenen birey değişkenine göre değerlendirildiğinde ailesinde futbol ile ilgilenmeyen öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi %58,9 olarak ailesinde futbol ile ilgilenen öğrencilere göre önemli derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ailesinde futbol ile ilgilenen öğrencilerin “Oldukça Farkındalık” düzeyi %40,8 ve “Tamamen Farkındalık” düzeyi %20,8 olarak ailesinde futbol ile ilgilenmeyen öğrencilere göre fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuçlarla bilişsel farkındalık düzeyinin ailede futbol ile ilgilenen birey değişkenine göre incelendiğinde öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<.05$).

Tablo 29. Ailede Futbol ile İlgilenen Bireye Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Ailede Futbola İlgilenen Var mı ?	Duyuşsal Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Evet	Kişi	40	60	140	240			
	N=240	%	16,7%	25,0%	58,3%	100,0%			
	Hayır	Kişi	10	16	30	56	1,919 ^a	4	,751
	N=56	%	17,9%	28,6%	53,6%	100,0%			
	Toplam	Kişi	50	76	172	298			
	N=298	%	16,8%	25,5%	57,7%	100,0%			

Araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal farkındalık düzeylerinin ailede futbol ile ilgilenen birey değişkenine göre değerlendirildiğinde ailesinde futbol ile ilgilenen öğrencilerin “Tamamen Farkındalık” düzeyi %58,3 olarak ailesinde futbol ile ilgilenmeyen öğrencilere göre fazla olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlarla duyuşsal farkındalık düzeyinin ailede futbol ile ilgilenen birey değişkenine göre incelendiğinde öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>.05$).

Tablo 30. Ailede Futbol ile İlgilenen Bireye Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Devinişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Evet	Kişi							
Ailede Futbolla İlgilenen Var mı ?	N=240	Kişi	147	72	21	240	2,321 ^a	4	,677
		%	61,3%	30,0%	8,8%	100,0%			
	N=56	Kişi	38	15	3	56			
		%	67,9%	26,8%	5,4%	100,0%			
Toplam	N=298	Kişi	187	87	24	298			
		%	62,8%	29,2%	8,1%	100,0%			

Tablo 30’da araştırmaya katılan öğrencilerin devinişsel farkındalık düzeyleri ailede futbol ile ilgilenen birey değişkenine göre incelendiğinde ailesinde futbol ile ilgilenen bireye sahip olmayan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi %67,9 olarak ailesinde futbol ile ilgilenen bireye sahip öğrencilere göre fazla olduğu görülmektedir. Ailesinde futbol ile ilgilenen bireye sahip öğrencilerin “Oldukça Farkındalık” düzeyi %30 ve “Tamamen Farkındalık” düzeyi %8,8 olarak ailesinde futbol ile ilgilenen bireye sahip olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Devinişsel farkındalık düzeyinin ailede futbol ile ilgilenen birey değişkenine bakıldığında öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

Tablo 31. Anne Öğrenim Durumuna Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Genel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	İlköğretim	Kişi							
Anne Öğrenim Durumu	Mezunu	Kişi	72	122	30	224	14,826 ^a	4	,005*
		%	32,1%	54,5%	13,4%	100,0%			
	Lise	Kişi	10	34	16	60			
	Mezunu	%	16,7%	56,7%	26,7%	100,0%			
	Yüksekokul	Kişi	0	11	3	14			
	Mezunu	%	,0%	78,6%	21,4%	100,0%			
Toplam	Kişi	82	167	49	298				
	%	27,5%	56,0%	16,4%	100,0%				

Tablo 31' e göre araştırmaya katılan öğrencilerin annenin öğrenim durumu değişkenine göre genel farkındalık düzeyleri karşılaştırıldığında, tüm öğrenim durumlarında “Oldukça Farkındalık” düzeyleri diğer düzeylere göre anlamlı derecede yüksek olduğu görölmektedir. Genel farkındalık düzeyleri annenin öğrenim durumu değişkenine göre öğrenciler arasında istatistiksel açıdan anlamda bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 32. Anne Öğrenim Durumuna Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Bilişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
Anne Öğrenim Durumu	İlköğretim Mezunu	Kişi 110 % 49,1%	79 35,3%	35 15,6%	224 100,0%	28,312 ^a	4	,000**
	Lise Mezunu	Kişi 14 % 23,3%	32 53,3%	14 23,3%	60 100,0%			
	Yüksekokul Mezunu	Kişi 1 % 7,1%	5 35,7%	8 57,1%	14 100,0%			
	Toplam	Kişi 125 % 41,9%	116 38,9%	57 19,1%	298 100,0%			

Tablo 32' e bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin anne öğrenim durumu değişkenine göre bilişsel farkındalık düzeyleri karşılaştırıldığında, annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerinin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi %49,1 olarak annesi lise ve yüksekokul mezunu olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. “Oldukça Farkındalık” düzeyi %53,3 olarak annesi lise mezunu olan öğrencilerin düzeyi annesi ilköğretim ve yüksekokul mezunu olan öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Annesi yüksekokul mezunu olan öğrencilerin ise “Tamamen Farkındalık” düzeyi %57,1 olarak annesi ilköğretim ve lise mezunu olan öğrencilere göre fazla olduğu görölmektedir. Bilişsel farkındalık düzeyleri annenin öğrenim durumu değişkenine göre öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<.05$).

Tablo 33. Anne Öğrenim Durumuna Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

		Duyuşsal Farkındalık Değerlendirme	Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
Anne Öğrenim Durumu	İlköğretim Mezunu	Kişi %	45 20,1%	59 26,3%	120 53,6%	224 100,0%	9,520 ^a	4	,049*
	Lise Mezunu	Kişi %	5 8,3%	14 23,3%	41 68,3%	60 100,0%			
	Yüksekokul Mezunu	Kişi %	0 ,0%	3 21,4%	11 78,6%	14 100,0%			
	Toplam	Kişi %	50 16,8%	76 25,5%	172 57,7%	298 100,0%			

Annenin öğrenim durumu değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin duyuşsal farkındalık düzeyleri karşılaştırıldığında, tüm öğrenim durumlarında “Tamamen Farkındalık” düzeyleri diğer farkındalık düzeylerine göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Duyuşsal farkındalık düzeyleri annenin öğrenim durumu değişkenine göre öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < .05$).

Tablo 34. Anne Öğrenim Durumuna Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

		Devinişsel Farkındalık Değerlendirme	Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
Anne Öğrenim Durumu	İlköğretim Mezunu	Kişi %	137 61,2%	73 32,6%	14 6,3%	224 100,0%	18,046 ^a	4	,001**
	Lise Mezunu	Kişi %	43 71,7%	7 11,7%	10 16,7%	60 100,0%			
	Yüksekokul Mezunu	Kişi %	7 50,0%	7 50,0%	0 ,0%	14 100,0%			
	Toplam	Kişi %	187 62,8%	87 29,2%	24 8,1%	298 100,0%			

Tablo 34’ e göre araştırmaya katılan öğrencilerin annenin öğrenim durumu değişkenine göre devinişsel farkındalık düzeyleri incelendiğinde tüm öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri diğer farkındalık düzeylerine göre anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir. Devinişsel farkındalık düzeyleri annenin öğrenim durumu değişkenine göre öğrenciler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < .05$).

Tablo 35. Baba İş Durumuna Göre Genel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Genel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Baba İş Durumu	Serbest	Kişi	36	72	20	128	5,039 ^a	4
Meslek		%	28,1%	56,3%	15,6%	100,0%			
İşçi		Kişi	30	49	13	92			
		%	32,6%	53,3%	14,1%	100,0%			
Memur ve Emekli		Kişi	13	37	16	66			
		%	19,7%	56,1%	24,2%	100,0%			
Toplam		Kişi	79	158	49	286			
		%	27,6%	55,2%	17,1%	100,0%			

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba iş durumu değişkenine göre genel farkındalık düzeyleri incelendiğinde, tüm değişkenlerin “Oldukça Farkındalık” düzeyleri diğer farkındalık düzeylerşne göre fazla olduğu görülmektedir. Genel farkındalık düzeyleri baba iş durumu değişkenine göre öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Tablo 36. Baba İş Durumuna Göre Bilişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Bilişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Baba İş Durumu	Serbest	Kişi	60	39	29	128	14,830 ^a	4
Meslek		%	46,9%	30,5%	22,7%	100,0%			
İşçi		Kişi	43	36	13	92			
		%	46,7%	39,1%	14,1%	100,0%			
Memur ve Emekli		Kişi	16	36	14	66			
		%	24,2%	54,5%	21,2%	100,0%			
Toplam		Kişi	119	111	56	286			
		%	41,6%	38,8%	19,6%	100,0%			

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan öğrencilerin baba iş durumu değişkenine göre bilişsel farkındalık düzeyleri incelendiğinde, babası serbest meslek olan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi %46,9 ve “Tamamen Farkındalık” düzeyi %22,7 olarak babası işçi, memur ve emekli olan öğrencilere oranla yüksek bulunmuştur. Babası memur ve emekli olan öğrencilerin farkındalık düzeyi %54,5 olarak “Oldukça Farkındalık” durumu göstermiştir. Bilişsel farkındalık düzeyleri baba iş durumu değişkenine göre öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<.05$).

Tablo 37. Baba İş Durumuna Göre Duyuşsal Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Baba İş Durumu	Duyuşsal Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Serbest Meslek	Kişi		26		25	77	128	
%			20,3%		19,5%	60,2%	100,0%		
İşçi	Kişi		16		26	50	92		
	%		17,4%		28,3%	54,3%	100,0%		
Memur ve Emekli	Kişi		7		17	42	66	4,863 ^a	4 ,302
	%		10,6%		25,8%	63,6%	100,0%		
Toplam	Kişi		49		68	169	286		
	%		17,1%		23,8%	59,1%	100,0%		

Tablo 37’de araştırmaya katılan öğrencilerin baba iş durumu değişkenine göre duyuşsal farkındalık düzeyleri incelendiğinde, babası serbest meslek olan öğrencilerin farkındalık düzeyi %60,2, babası işçi olan öğrencilerin %54,3 ve babası memur ve emekli olan öğrencilerin %63,6 olarak “Tamamen Farkında” olma durumu tespit edilmiştir. Duyuşsal farkındalık düzeyleri baba iş durumu değişkenine göre öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 38. Baba İş Durumuna Göre Devinişsel Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Baba İş Durumu	Devinişsel Farkındalık Değerlendirme		Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında	Oldukça Farkında	Tamamen Farkında	Toplam	Değer	Sd	P
	Serbest meslek	Kişi		78		42	8	128	
%			60,9%		32,8%	6,3%	100,0%		
İşçi	Kişi		59		23	10	92		
	%		64,1%		25,0%	10,9%	100,0%		
Memur ve emekli	Kişi		42		19	5	66	2,668 ^a	4 ,615
	%		63,6%		28,8%	7,6%	100,0%		
Toplam	Kişi		179		84	23	286		
	%		62,6%		29,4%	8,0%	100,0%		

Baba iş durumu değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin devinişsel farkındalık düzeyleri incelendiğinde babası işçi olan öğrencilerin farkındalık düzeyi %64,1, babası memur ve emekli olan öğrencilerin %63,6 ve babası serbest meslek olan öğrencilerin %60,9 olarak “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında” olarak belirlenmiştir. Devinişsel farkındalık düzeyleri baba iş durumu değişkenine göre öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

5. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. TARTIŞMA

Bu çalışmada Türkiye Futbol Federasyonu'nun 2011 yılında uyguladığı "Futbol Köyü Projesi" ne katılan ilköğretim 12-13 yaş kız ve erkek öğrencilerinin futbol branşına yönelik genel, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılıkları incelenmiştir. Rastgele yöntemle seçilmiş 148'i kız, 150'si erkek toplam 298 ilköğretim öğrencilerinin gönüllü katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin % 49,7'si kız, % 50,3'ü erkektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel farkındalık düzeyleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde kız öğrencilerin "Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık" düzeyleri % 29,7 iken "Oldukça Farkında" olma durumu % 62,8 olarak erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu, erkek öğrencilerin ise "Tamamen Farkında" olma düzeyi % 25,3 olarak kız öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin "Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık" ları ile oldukça farkındalık düzeyleri yüksek iken, erkek öğrencilerin tamamen farkındalıkları kız öğrencilere göre önemli ölçüde fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu durum kız öğrencilerin futbol eğitimi almalarına rağmen genel farkındalıklarının erkek öğrenciler kadar bir bütün olmadığını göstermektedir. Bunun sebepleri ise futbolun sadece erkek sporu olarak bilinmesi, beden eğitimi derslerinde ve toplumsal değer yargılarımıza göre kız öğrencilerin futbol konusunda arka planda tutulması, futbol dışında farklı spor dallarına yönelmeleri, kız futbol takımlarının yeteri kadar ve her yerde bulunmaması, ailelerin futbola bakış açısı ve kız öğrencilerin futbol sahasında düzenli çalışma imkânı bulamaması gibi etkenler olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilişsel farkındalıklarının cinsiyet değişkenine göre değerlendirdiğimizde kız öğrencilerin "Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık" düzeyleri % 54,1 olarak erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu, erkek öğrencilerin ise "Oldukça Farkında" olma durumu % 44, "Tamamen Farkında" % 26 olarak kız öğrencilerden daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin farkındalıkları "Orta ve Daha Az Düzeyde" bulunurken erkek öğrencilerin farkındalık düzeyleri "Tamamen Farkındalık" içerisinde olduğu belirlenmiştir. Kız öğrencilerin futbola yönelik bilgilerinin azlığı ve beden eğitimi derslerinde pasif olmaları bu öğrencilerin bilişsel farkındalıklarının erkek öğrencilere göre daha az olmasına sebep olabilir.

Cinsiyet değişkeninin duyuşsal farkındalık düzeyi ise bilişsel ve genel farkındalığın aksine; kız öğrencilerin "Tamamen Farkındalık" düzeyleri % 64,9 olarak erkek öğrencilere göre daha

yüksek olduğu, erkek öğrencilerin ise “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında” olma durumu %18, “Oldukça Farkında” % 31,3 olarak kız öğrencilerden daha fazla olduğu görülmektedir. Cinsiyet değişkeninin duyuşsal farkındalık düzeyi bilişsel ve genel farkındalığın aksine; erkek öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde” ile “Oldukça Farkındalık” ları yüksek iken kız öğrencilerin “Tamamen Farkındalık” düzeyleri erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuş ve iki gurup arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Eski'nin (2010); ortaöğretim öğrencilerinin kış sporlarına yönelik farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi üzerine yapmış olduğu çalışma, bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir. Bu durum kız öğrencilerin hayal güçlerinin geniş olması ve futbolun içinde yer alma isteklerinden kaynaklanıyor olabilir.

Devinişsel farkındalığın cinsiyet değişkenine bakıldığında kız öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri % 68,2 olarak erkek öğrencilerden anlamlı derecede yüksek olduğu, erkek öğrencilerin ise “Oldukça Farkında” olma durumu % 32, “Tamamen Farkında” %10,7 olarak kız öğrencilerden fazla olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin farkındalıkları orta ve daha az düzeyde bulunurken erkek öğrencilerin oldukça ve tamamen farkındalıkları yüksek bulunmuştur. Stein ve ark. (2007) 10 yaşından 15 yaşına kadar fiziksel aktivitelere katılımın arttığını ve kız çocuklarının erkek çocuklara göre katıldıkları fiziksel aktivitelerin saat olarak daha az olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırma bizim bulgularımızla paralellik göstermektedir. Kız öğrencilerin futbol sahasında oynama imkânı bulamaması ve sahaya inememesi bu duruma neden olabilir.

Sınıflara göre genel farkındalık düzeyleri değerlendirildiğinde 6. sınıf öğrencilerinin “Tamamen Farkında” olma düzeyleri 7.– 8. sınıflara göre % 37,5 iken, 8. sınıf öğrencilerinin “Oldukça Farkında” olma durumu % 61,7 olarak diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. 6. sınıf öğrencilerin farkındalık düzeyi tamamen olarak diğer sınıflara göre daha yüksek bulunmuştur.

Bilişsel farkındalık düzeyinde 6. sınıfın “Tamamen Farkındalık” düzeyleri % 29,2 iken, 7. sınıf “Oldukça Farkındalık” düzeyleri % 42,5, 8. sınıfın ise “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri % 51,9 olarak tespit edilmiştir. 8. sınıf öğrencileri “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında”, 7. sınıf öğrencileri “Oldukça Farkında” ve 6. sınıf öğrencileri ise “Tamamen Farkında” oldukları görülmektedir. Öğrencilerin sınıfı yükseldikçe farkındalık düzeyleri düşmekte, sınıfı azaldıkça farkındalık düzeyi arttığı gözlenmektedir. Bu öğrencilerin liselere giriş sınavına hazırlanmaları ve sınıf arttıkça futbola daha az zaman ayırmaları olduğu söylenebilir.

Duyuşsal farkındalıkta da , 6,7. ve 8. sınıfların “Tamamen Farkındalık” düzeyleri “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında” ve “Oldukça Farkındalık” düzeylerine göre fazla olduğu görülmüştür.

Devinişsel farkındalıkda 6. 7. ve 8. sınıfların “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri “Tamamen Farkında” ve “Oldukça Farkındalık” düzeylerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin liselere giriş sınavına hazırlanmaları yanında ergenlik çağına girmeleri sebebi ile ilgilerinin kendi bedenlerine ve karşı cinse yoğunlaşması farkındalık düzeylerini düşürmekte olduğu söylenebilir.

Baba öğrenim durumu değişkenine göre öğrencilerin genel farkındalık düzeylerine baktığımızda “Oldukça Farkındalık” düzeyleri, “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” ve “Tamamen Farkındalık” düzeylerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Baba öğrenim durumu ne olursa olsun öğrenciler genel farkındalık düzeyi oldukça durumunu göstermektedir ve baba öğrenim seviyesi arttıkça öğrencinin genel farkındalık düzeyin de artış olduğu görülmektedir

Bilişsel farkındalıkta ise babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi %51,5 olarak babası lise ve yüksekokul mezunu olan öğrencilere göre daha yüksek olarak tespit edilmiştir. “Oldukça Farkındalık” düzeyi %44,7 ve “Tamamen Farkındalık” düzeyi %36,8 olarak babası yüksekokul mezunu olan öğrencilerin farkındalık düzeyi babası ilköğretim ve lise mezunu olan öğrencilere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Baba öğrenim durumu yükseldikçe öğrencilerin farkındalık düzeyi de artmak olduğu görülmektedir. Babanın öğrenim seviyesinin öğrencilerin bilişsel farkındalığını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Duyuşsal farkındalık düzeyinde baba öğrenim durumu dikkate alındığında öğrencilerin “Tamamen Farkındalık” düzeyi, “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında” ve “Oldukça Farkında”lık düzeylerine göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Baba öğrenim durumu öğrencilerin duyuşsal farkındalık düzeyini olumlu yönde etkilemiştir.

Devinişsel farkındalık düzeyinde ise babası ilköğretim, lise ve yüksekokul mezunu olan öğrencilerinin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri “Oldukça Farkındalık” ve “Tamamen Farkındalık” düzeylerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin farkındalığı “Orta ve Daha Az Düzeyde” bulunmuş ve bu farkındalık türünde de baba öğrenim durumu öğrencilerin farkındalığına herhangi bir etkisi olmamıştır.

Anne iş durumu değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin genel farkındalık düzeyleri incelendiğinde annesi çalışanların “Oldukça Farkındalık” düzeyi %72,7 olarak, annesi çalışmayan öğrencilere göre anlamlı derecede fazla olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin farkındalık düzeyi oldukça çıkmış ve anne iş durumu öğrencilerin genel farkındalık düzeyini etkilememiştir.

Anne iş durumu değişkenine göre bilişsel farkındalığı incelediğimizde annesi çalışmayan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi %42,9 olarak annesi çalışan öğrencilere göre yüksek olarak tespit edilmiştir. Duyuşsal farkındalıkta annesi çalışan öğrencilerin “Tamamen Farkındalık” düzeyi %59,1 olarak, annesi çalışmayan öğrencilere göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Devinişsel farkındalıkta da annesi çalışan ve çalışmayan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri “Oldukça Farkındalık” ve “Tamamen Farkındalık” düzeylerine göre yüksek olduğu görülmektedir. Anne iş durumu öğrencilerin bu farkındalıklarını etkilememiştir.

Genel farkındalık türünde ortalama gelir dikkate alındığında ortalama geliri “1651 tl - üstü” olan öğrencilerin “Oldukça Farkındalık” düzeyi % 68,8 olarak diğer düzey ölçeklerine ve ortalama gelirlere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aylık geliri 1651 tl ve üstü olan öğrencilerin genel farkındalık düzeyi yüksek olduğu belirlenmiştir. Ortalama gelir arttıkça öğrencilerin genel farkındalık düzeyinde arttığı görülmektedir. Ekonomik şartların insanların sportif ve kültürel hayatını etkilediği düşünüldüğünde elde edilen gelir öğrencilerin bu sahalara yönelmesinde önemli rol olduğu söylenebilir.

Bilişsel farkındalıkta ortalama geliri 551 tl –1100 tl arasında olan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi %60,4 olarak ortalama geliri 550 tl - altı, 1101 –1650 tl ve 1651 tl -üstü olan öğrencilere oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ortalama geliri 1651 tl -üstü olan öğrencilerin “Oldukça Farkındalık” düzeyi %51,6 ve “Tamamen Farkındalık” düzeyi %28,1 olarak ortalama geliri 550 tl -altı, 551–1100 tl ve 1101–1651 tl arasında olan öğrencilere göre fazla olduğu görülmektedir. Ailelerin ortalama geliri arttıkça öğrencilerin bilişsel alana yönelik farkındalık düzeyinde artış olduğu görülmektedir. Görsel medya, yazılı-basılı medya, futbola ait araç-gereçlerin elde edilmesi ekonomik güce bağlı olması bu sonuca sebep olabilir.

Duyuşsal farkındalıkta tüm ortalama gelirlerinin “Tamamen Farkındalık” düzeyleri diğer farkındalık düzeylerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçla öğrencilerin

ekonomik yaşamları futbola olan farkındalık düzeylerini etkilediğini söyleyebiliriz. Eski (2010)'nin yaptığı araştırma bizim sonucumuzla paralellik göstermektedir.

Devinişsel farkındalığa bakıldığında öğrencilerin tüm ortalama gelirlerinin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri diğer farkındalık düzeylerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ortalama gelirin devinişsel farkındalığa hiç bir etkisi olmadığı görülmektedir.

Ailesinde spor yapma durum değişkenine göre öğrencilerin genel farkındalıkları incelendiğinde ailesinde spor yapmayan öğrencilerin “Oldukça Farkındalık” düzeyleri (% 57,6) yapanlara (% 55,3) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ailesinde spor yapan bireyin varlığı öğrencinin genel farkındalığını olumlu yönde etkilemiştir.

Ailesinde spor yapma durumuna göre öğrencilerin bilişsel farkındalığı değerlendirildiğinde ailesinde spor yapmayan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyleri %56,5 olarak ailesinde spor yapan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. “Oldukça Farkındalık” düzeyi %42,2 ve “Tamamen Farkındalık” düzeyi %22,3 olarak ailesinde spor yapan öğrencilerin düzeyi, ailesinde spor yapmayan öğrencilere göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ailesinde spor yapanların farkındalıkları yapmayanlara göre fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuç ailedeki birinin spor yapması ailece spor bilincinin olması ve öz güvenin yüksek olduğu söylenebilir.

Ailesinde spor yapma durumuna göre öğrencilerin duyuşsal farkındalığı değerlendirildiğinde, “Tamamen Farkında” lık düzeyleri ailesinde spor yapanların (% 61,2) spor yapmayanlara (% 50,0) göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Bilişsel farkındalıkta olduğu gibi bu durumun normal olduğu söylenebilir.

Ailede futbol ile ilgilenen birey değişkeninin genel farkındalık düzeyleri değerlendirildiğinde öğrencilerin “Oldukça Farkındalık” düzeyleri spor yapamayanların (% 58,9) spor yapanlara (% 55,0) göre daha yüksek olduğu ve bu değişkenin öğrencilerin genel farkındalığını etkilemediği görülmektedir. Futbolun geniş kitlelere rahatlıkla ulaşması, her yerde izlenebiliyor ve oynanıyor olması öğrencilere başka uyaran ihtiyacı olmadığı söylenebilir.

Bilişsel farkındalık türünün ailede futbol ile ilgilenme durumunu değerlendirdiğimizde ailesinde futbol ile ilgilenmeyen öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi %58,9 olarak ailesinde futbol ile ilgilenen öğrencilere göre fazla olduğu belirlenmiştir. Ailesinde futbol ile ilgilenen öğrencilerin “Oldukça Farkındalık” düzeyi %40,8 ve “Tamamen Farkındalık”

düzeyi %20,8 olarak ailesinde futbol ile ilgilenmeyen öğrencilere göre yüksek olduğu bulunmuştur. Ailede futbol ile ilgilenen bireyin varlığı öğrencilerin bilişsel farkındalığını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Duyuşsal farkındalık türünün ailede futbol ile ilgilenme durumunu değerlendirdiğimizde, ailesinde futbol ile ilgilenmeyen öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi %17,9 ve “Oldukça Farkındalık” düzeyi 28,6 olarak ailesinde futbol ile ilgilenen öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Ailesinde futbol ile ilgilenen öğrencilerin “Tamamen Farkındalık” düzeyi %58,3 olarak ailesinde futbol ile ilgilenmeyen öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun yanında devinişsel farkındalığa baktığımızda ailesinde futbol ile ilgilenen bireye sahip olmayan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi %67,9 olarak ailesinde futbol ile ilgilenen bireye sahip öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ailesinde futbol ile ilgilenen bireye sahip öğrencilerin “Oldukça Farkındalık” düzeyi %30 ve “Tamamen Farkındalık” düzeyi %8,8 olarak ailesinde futbol ile ilgilenen bireye sahip olmayan öğrencilere göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar öğrencilerin duyuşsal ve devinişsel farkındalıklarını olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Bunun sebebi ise futbol sporunun yazılı, basılı ve görsel medyada sürekli yer alması, yaygın bir şekilde bilinmesi ve takip edilmesi öğrencilerin farkındalıklarını yükselttiğini, dolayısıyla devinişsel ve duyuşsal farkındalık anlamının da ailede futbol ile ilgilenen bireye ihtiyaç olmaması olabilir.

Anne öğrenim durumu değişkeninin genel farkındalık türüne baktığımızda öğrencilerin farkındalık düzeyi “Oldukça Farkında” olarak tespit edilmiş ve diğer farkındalık düzeylerine göre yüksek çıktığı görülmüştür. Bununla birlikte anne öğrenim durumu öğrencilerin genel farkındalığını etkilemediği gözlemlenmiştir. Bilişsel farkındalık türünü incelediğimizde, annesi ilköğretim mezunu olan öğrencilerinin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi %49,1 olarak annesi lise ve yüksekokul mezunu olan öğrenci düzeylerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. “Oldukça Farkındalık” düzeyi %53,3 olarak annesi lise mezunu olan öğrencilerin farkındalık düzeyi, annesi ilköğretim ve yüksekokul mezunu olan öğrencilere göre fazla olduğu belirlenmiştir. Annesi yüksek okul mezunu olan öğrencilerin ise “Tamamen Farkındalık” düzeyi %57,1 olarak annesi ilköğretim ve lise mezunu olan öğrencilere göre önemli derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir. Anne öğrenim durumu öğrencilerin bilişsel farkındalığını olumlu yönde etkilemiş, anne öğrenim durumu yükseldikçe öğrencinin bilişsel farkındalığıda yükseldiği görülmektedir. Eski (2010) ‘nin ortaöğretim öğrencilerin kış sporlarına yönelik farkındalık düzeylerinin değerlendirilmesi üzerine yaptığı çalışmasında bizim

çalışmamızla paralellik göstermektedir. Anne öğrenim durum değişkeninin duyuşsal farkındalık düzeyi incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin farkındalık düzeyi “Tamamen Farkında” olarak diğer düzeylere göre yüksek çıktığı belirlenmiştir. Devinişsel farkındalıkta ise “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında” olarak diğer farkındalık düzeylerine göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte anne öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrencinin devinişsel farkındalık düzeyide yükseldiği görülmektedir.

Baba iş durumunda genel farkındalık düzeyi değerlendirildiğinde, babası serbest meslek olan öğrencilerin farkındalık düzeyi %56,3, babası işçi olan öğrencilerin %53,3 ve babası memur ve emekli olan öğrencilerin %56,1 olarak “Oldukça Farkında” oldukları görülmektedir. Baba iş durumu, araştırmaya katılan öğrencilerin genel farkındalık düzeylerini etkilememiştir. 12-13 yaş öğrencilerin günlük yaşamlarının çoğunu okul ve annelerinin yanında geçirmeleri, babadan kısmen de olsa uzak olmaları bu sonucu ortaya çıkarmış olabilir. Bilişsel farkındalık düzeyi incelendiğinde babası serbest meslek olan öğrencilerin “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkındalık” düzeyi %46,9 ve “Tamamen Farkındalık” düzeyi %22,7 olarak babası işçi, memur ve emekli olan öğrencilere göre yüksek bulunmuştur. Babası memur ve emekli olan öğrencilerin farkındalık düzeyleri %54,5 olarak “Oldukça Farkındalık” durumu göstermiştir. Eski (2010) un ortaöğretim öğretim öğrencilerinin kış sporlarına yönelik farkındalık düzeyleri üzerine yaptığı çalışmada babası memur olan öğrencilerin kış sporları ile ilgili bilişsel farkındalıklarının daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Memur meslek grubunun belli bir eğitim düzeyi gerektirmesi ve boş zamanının fazla olması bu sonuca neden olabilir. Eski (2010)’nin yaptığı Ortaöğretim Öğrencilerinin Kış Dporlarına Yönelik Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi üzerine yaptığı çalışması bu sonuçla paralellik göstermektedir.

Baba iş durumunda duyuşsal farkındalık türü değerlendirildiğinde diğer farkındalık düzeylerine göre; babası serbest meslek olan öğrencilerin %60,2, babası işçi olan öğrencilerin %54,3 ve babası memur ve emekli olan öğrencilerin %63,6 olarak “Tamamen Farkında” oldukları tespit edilmiştir. Baba iş durumu öğrencilerin duyuşsal farkındalık düzeyini etkilemiştir. Devinişsel farkındalıkta ise araştırmaya katılan öğrencilerin babası işçi (%64,1), babası memur ve emekli (%63,6) ve babası serbest meslek (%60,9) olarak “Orta ve Daha Az Düzeyde Farkında” oldukları tespit edilmiştir.

Genel farkındalık türünü değişkenlere göre bütünsel olarak incelediğimizde cinsiyet, sınıf, baba öğrenim durumu, ortalama gelir, ailede spor yapan birey durumu ve anne öğrenim durumu bu farkındalık türünü etkilerken, anne iş durumu, ailede futbol ile ilgilenen birey ve baba

iş durumu genel farkındalığı etkilemediği görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre ilköğretim öğrencilerinin futbola yönelik farkındalık düzeyleri %56 olarak oldukça farkında olarak tespit edilmiştir. Bu durum, araştırmaya katılan öğrencilerin verileri elde etmeden önce futbol eğitimi almalarının bir göstergesi olabilir.

Bilişsel farkındalığı genel farkındalık gibi değişkenlerin tümünü dikkate alarak incelediğimizde cinsiyet, baba öğrenim durumu, ortalama gelir, ailede spor yapan birey, ailede futbol ile ilgilenen birey, anne öğrenim durumu ve baba öğrenim durumunun araştırmaya katılan öğrencilerin bilişsel farkındalığı etkilediği fakat sınıf ve anne iş durumunun öğrencilerin bilişsel farkındalığını etkilemediği görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin bilişsel farkındalık düzeyleri % 38,9 olarak oldukça farkında oldukları bulunmuştur.

Duyuşsal farkındalığı değerlendirdiğimizde araştırmaya katılan öğrencilerin farkındalık düzeyi %57,7 olarak tamamen farkında oldukları bulunmuştur. Bu öğrencilerin yaşları itibariyle hayal güçlerinin yüksek olması bu sonuca neden olabilir. Bununla birlikte cinsiyet, baba öğrenim durumu, ortalama gelir, anne öğrenim durumu, baba iş durumu öğrencilerin duyuşsal farkındalığını etkilemiştir. Sınıf, anne iş durumu, ailede spor yapan birey ve ailede futbol ile ilgilenen birey durumu ise duyuşsal farkındalığı etkilememiştir.

Devinişsel farkındalıkta ise araştırmaya katılan öğrencilerin farkındalığı %53 olarak orta ve daha az düzeyde oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuç beklenen bir sonuç değildir. Taşmektepligil ve Bostancı (2000) spora katılımı engelleyen sebepler olarak zaman yetersizliği, yakında bir spor tesisinin bulunmayışı ve fiziksel aktiviteden hoşlanmama biçiminde ifade etmişlerdir. Kız öğrencilerin kendilerine futbol oynayabilecek ortam bulamamaları, kulüplerin yetersizliği, öğrencilerin futbol sahasına inememeleri ya da futbol tesisi eksikliği sonucun bu şekilde ortaya çıkmasına neden olduğu söylenebilir. Sadece anne öğrenim durumu duyuşsal farkındalığı etkilerken, cinsiyet, sınıf, baba öğrenim durumu, anne iş durumu, ortalama gelir, ailede spor yapan birey, ailede futbol ile ilgilenen birey, baba iş durumu bu farkındalığı etkilememiştir.

Yapılan bu araştırmada Türkiye Futbol Federasyonu'nun 2011 yılı Temmuz ayında uygulamış olduğu Futbol Köy'üne katılan ilköğretim öğrencilerinin farkındalık düzeyleri üç alt boyutta değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin bilişsel farkındalığı %38,9 olarak oldukça, duyuşsal farkındalığı %57,7 olarak tamamen, devinişsel farkındalığı %53 olarak orta ve daha az düzeyde ve genel farkındalığı %56 olarak tespit edilmiştir.

5.2. SONUÇ

Cinsiyet değişkenine göre genel, bilişsel ve devinişsel farkındalıkta erkek öğrencilerin düzeyleri kız öğrencilere göre yüksek çıkmıştır. Bu farkındalık türlerinde anlamlı bir fark bulunurken devinişsel farkındalıkta anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Sınıflara göre genel farkındalıkta 8. Sınıf öğrencilerin farkındalık durumu oldukça farkında oldukları tespit edilmiştir. İstatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel farkındalık türlerinde anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Baba öğrenim durumu değişkeni incelediğinde genel, bilişsel ve duyuşsal farkındalıklarda baba öğrenim seviyesi yükseldikçe öğrencilerin farkındalık düzeyi de yükselmiş ve anlamlı bir fark bulunmuştur. Fakat devinişsel farkındalıkta anlamlı bir fark görülmemiştir.

Anne iş durumu değişkeninde tüm farkındalıklarda istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Ortalama gelir dikkate alındığında genel, bilişsel ve duyuşsal farkındalıklarda gelir seviyesi arttıkça bu farkındalık türlerini de olumlu yönde etkilemiş ve anlamlı bir fark bulunmuştur. Devinişsel farkındalıkta anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Ailede spor yapan birey değişkeninde genel, bilişsel ve devinişsel farkındalıkları ailesinde spor yapan bireye sahip öğrencilerin farkındalık düzeyleri yüksek olduğu belirlenmiştir. İstatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Duyuşsal farkındalıkta ise anlamlı bir fark görülmemiştir.

Ailede futbol ile ilgilenen birey değişkenine göre sadece bilişsel farkındalık etkilenmiş ve anlamlı bir fark gözlemlenirken genel, duyuşsal ve devinişsel farkındalıkta anlamlı bir fark görülmemiştir.

Anne öğrenim durumunda ise tüm farkındalık türlerinde (genel, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel) istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmuş ve öğrencilerin anne öğrenim düzeyi arttıkça farkındalık düzeyi de artmıştır.

Baba iş durumu değişkeni incelediğinde bilişsel farkındalık türünde babası serbest meslek çalışanı olan öğrencilerin farkındalık düzeyi yüksek olduğu görülmüştür. Diğer farkındalık türlerini baba iş durumu herhangi bir şekilde etkilememiştir.

Sonuç olarak araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin futbol branşına yönelik farkındalıkları erkek öğrencilerin genel, bilişsel ve devinışsel farkındalık türlerinde tamamen kız öğrencilere göre yüksek olduğu görülürken, kız öğrencilerin ise duyuşsal farkındalıkları ise erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

5.3. Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre kız öğrencilerin farkındalıkları (genel, bilişsel ve devinışsel) düşük çıkmış ve sadece duyuşsal farkındalıkları yüksek tespit edilmiştir. Ortalama gelir, anne ve baba öğrenim durumu ve ailede spor yapan birey durumu öğrencilerin farkındalık düzeylerini etkilediği görülmüştür. Buradan yola çıkarak;

- Ülkemizde kız öğrencilerin futbola olan ilgilerinin az olma sebepleri üzerine araştırma yapılması,
- Beden eğitimi ve spor derslerinde kız öğrencilerin futbol ünitelerinde erkek öğrenciler kadar aktif olmaları sağlanmalı ve beden eğitimi ders programlarında futbol konusuna daha fazla yer verilmeli,
- Kadın futbol takımı olmayan bölgelerde takım oluşturulmalı, kız öğrencilerin futbol oynamaları için uygun ortam oluşturulmalıdır,
- Türkiye Futbol Federasyonu, Milli Eğitim Bakanlığı ve yerel yönetimlerle kız öğrencileri futbol branşına yönlendirmek amacıyla işbirliği içerisinde olmalı,
- Futbol sahaları kulüplere hizmet etmesiyle beraber ilköğretim okullarına da açık olmalı ve okulların bu sahaları eğitim amacıyla kullanması sağlanmalıdır,
- Beden eğitimi öğretmenleri ders içi ve ders dışı etkinliklerde öğrencilerin farkındalığını artırıcı oyun ve etkinliklere yer vermelidir.

Ortalama gelirin öğrencilerin farkındalığını etkilediği görülmüştür. Dolayısıyla ekonomik durumu olmayan öğrencilerin futbola yönelik farkındalık düzeylerini artırmak amacıyla ilgili araç-gereç temini sağlanmalı, okullara ve kulüplere maddi destek verilmelidir.

KAYNAKÇA

- ACAR, F. (1995). **Bayan futbolcuların Motorik ve Morfolojik Özelliklerinin Performansa Etkileri**, (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Sağlık BilimleriEnstütüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. İstanbul.
- ACAR, N. F. (2009). **Ne Kadar Farkındayım? Gestalt Terapi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- ACET, M. (2005). **Sporda Saldırganlık ve Şiddet**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- AÇAK, M. (2005). **Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- AKKOYUN, F. (2005). Gestalt Terapi Büyüme ve Gelişme Gücümüzün Harekete Geçışı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- AKYOL, H. (2007). **Olumlu Öğrenmeye Uygun Bir Ortam Oluşturma**. L. Küçükahmet İçinde, Sınıf Yönetimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- ARACI, H. (2005). **Futbol**. Ankara: Can İlayda Ofset Matbaacılık.
- ARACI, H. (2004). **Okullarda Beden Eğitimi**. Ankara: Bağırğan.
- ASLAN, M. (2008). **Eğitim Bilimleri**. Ankara: Şafak Matbaacılık.
- AYDIN, B. (2006). **Gelişimin Doğası**. B. Yeşilyaprak içinde, Eğitim Psikolojisi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- BACANLI, H. (2005). **Gelişim ve Öğrenme**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- BARTH, K. ve ZEMPEL, U. (2009). **Futbol Öğreniyorum**. (T. Bağırğan, Çev.) Ankara: Spor Yayınevi.
- BAŞYAZICIOĞLU, M. (1997). **Futbolda Teknik Alıştırmalar ve Alan Uygulamaları**. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- BİLGİN, M. (2006). **Bedensel ve Devinsel Gelişim**. B. Yeşilyaprak içinde, Eğitim Psikolojisi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S., Çivi, C. (1999). **Genel Öğretim Metotları**. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- ÇAKIR, H. (2008). **Türk Basınında İlk Spor Gazetesi**. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi (26), 169-196.
- ÇALIK, T. (2006). **Eğitim İle İlgili Bazı Temel Kavramlar**. L. Küçükahmet içinde, Eğitim Bilimine Giriş (s. 14). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- ÇATAK, P. D., Ögel, K. (2010, Kasım 12). **Farkındalık Temelli Terapiler ve Terapötik Süreçler**. Klinik Psikşyatri , 85-87.
- DEMİRGİL, H. (2010). **Parametrik Olmayan Hipotez Testleri**. Ş. KALAYCI içinde, Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri (s. 85-97). Ankara: Asil Yayın.

- DEMİREL, Ö. (2007). **Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- DEMİREL, Ö. (1999). **Eğitim Bilimine Giriş**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- DEVECİOĞLU, S. (2008). **Türkiye'de Futbolun Kurumlaşması**. Gazi Üniversitesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi (26), 373-396.
- DOĞAR, A. V. (2006). **Futbolun Spor ve Eğitim Aracı Olarak Fonksiyonel Yapısı**. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi (13), 19-21.
- DÖKMEN, Ü. (2011). **Varolmak Gelişmek Uzlaşmak**. Ankara: Remzi Kitabevi.
- DURUKAN, E. (2008). **İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında Genel Amaçlar-Hedef/Kazanımlar İlişkisi**. Türkçe Öğretim Kongresi, (s. 149-153). İstanbul.
- ENGİN, E., Olcay, Ç. (2005). **Farkındalık ve Psikiyatri Hemşireliği**. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi, 2 (21), 159-164.
- ENİSELER, N. (2009). **Çocuk ve Gençlerde Futbol Antrenmanı**. TFF-FGM Futbol Eğitim Yayınları (8), 6-63.
- ERDOĞAN, İ. (2008). **Futbol ve Futbolu İnceleme Üzerine**. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi (26), 1-58.
- ERTÜRK, S. (1972). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- ERGÜN, M. (1994). **Eğitim Sosyolojisine Giriş (Eğitim ve Toplum)**. Ankara: Ocak Yayınları.
- ESKİ, T. (2010). **Ortaöğretim Öğrencilerinin Kış Sporlarına Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Değerlendirilmesi**. Yayımlanmış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
- FİDAN, N. (2012). **Okulda Öğrenme ve Öğretme**. Ankara: Pegem Akademi.
- FİŞEK, K. (1998). **Dünya'da ve Türkiye'de Spor Yönetimi**. Ankara: Bağırhan Yayımevi.
- GENÇER, R. T. ve ŞAHİN, R. (2006). Sponsorlukta Farkındalık: 23. Üniversite Oyunları Üzerine Bir Araştırma. **9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi**. 3 – 5 Kasım. Muğla Üniversitesi. Muğla.
- GÖKTEPE, M. (2008). **Türkiye'deki Bayan Futbolcuların Sosyo-Ekonomik Durumları ve Futbol Branşına Yönelme Nedenleri**. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- GÜNAY, M., YÜCE, A. İ. (2000). **Futbol Antrenmanını Bilimsel Temelleri**. Ankara: Gazi Kitabevi.

- GÜNEŞ, A. (2004). **Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- GÜVEN, B. (2007). **Öğretim İlke ve Yöntemleriyle İlgili Temel Kavramlar**. Ş. Tan içinde, Öğretim İlke ve Yöntemleri (s. 2-21). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- İNAL, A. N. (2006). **Futbolda Eğitim Öğretim**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KALE, R. (2007). **İlköğretimde Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- KANBUR, M. (2010). **Türkiye'deki Elit Bayan Voleybolcular ile Elit Bayan Futbolcuların Sosyo-Ekonomik Düzeylerinin Karşılaştırılması**. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul
- KARAKÜÇÜK, S. (2008). **Rekreasyon**. Ankara: Gazi Kitabevi.
- KARASAR, N. (2009). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KILIÇ, M. (2006). **Öğrenmenin Doğası**. B. Yeşilyaprak içinde, Eğitim Psikolojisi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- KINCAL, R. Y. (2006). **Eğitim Bilimine Giriş**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KIZILET, T. (2011). **Genç Bayan Futbolcularda Koordinasyon ve Plometrik Çalışmaların Koşu Ekonomisi ve Diğer Biomotor Özelliklere Etkisi**. Yayımlanmış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- KOCA, A. (2010, Ağustos). **Kız Çocukları ve Futbol: Toplumsal Cinsiyet Yaklaşımı**. TFF-FGD Futbol Eğitim Yayınları .
- KOÇ, S. (2005). **Beden Eğitimi ve Sporda Beceri Gelişimi**. İstanbul: Morpa Koltür Yayıncılık.
- KUZGUN, Y., DERYAKULU, D. (2006). **Bireysel Farklılıklar ve Eğitime Yansımaları**. Y. Kuzgun., D. Deryakulu içinde, Eğitimde Bireysel Farklılıklar (s. 1-10). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KÜÇÜK, V. (2009, Mayıs). **Futbolda Yetenek Seçimi**. TFF-FGM Futbol Eğitim Yayınları (4).
- KÜÇÜKAHMET, L. (2006). **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KÜÇÜKKARAGÖZ, H. (2006). **Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi**. B. Yeşilyaprak içinde, Eğitim Psikolojisi. Ankara: Tuna Matbaacılık.
- ÖNVER, M. (2002). **Dünyada ve Türkiye'de Bayan Futbolunun Gelişimi ve Türkiye'de bayan Futbolunun Psiko-Sosyal Boyutu**, (Yüksek Lisans Tezi) Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Kütahya.

- ÖZBEY. (2011). **Olímpik Hareket ve Kadın**. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14 (25).
- ÖZDEN, Y. (2003). Öğrenme ve Öğretme. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- ÖZMEN, Ö. (1999). **İlköğretim Okullarında Futbol**. Ankara: Bağırhan Yayımevi.
- ÖZTÜRK. (1998). **Toplumsal Boyutlarıyla Spor**. Ankara.
- ÖZYURT, B. E. (2007). **Gelişim Konularına Genel Bakış**. A. Kaya içinde, Eğitim Psikolojisi (s. 1-25). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- SENEMOĞLU, N. (2006). **Eğitimin Psikolojik Temelleri**. V. Sönmez içinde, Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- SENEMOĞLU, N. (2004). **Gelişim Öğrenme ve Öğretim**. Ankara: Gazi Kitabevi.
- SEVEN, M. A.,ENGİN, A. O. (2008). **Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler**.Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12 (2), 189-211.
- STEİN C. J. FİŞHER L. BERKEY C. and COLDİTZ G. A. (2007). *Adolescent Physical Activity and Perceived Competence: Does Change in Activity Level İmpact Self-Perception?* **J Adolesc Health**. May. 40(5). 462.e1–462.e8.
- SUNAY, H. (2009). **Spor Yönetimi**. Ankara: Gazi Kitabevi.
- ŞAHİN, A. E. (2006). **Eğitimle İlgili Temel Kavramlar**. R. Y. Kıncaı içinde, Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ŞAHİN, A. E. (2006). **Eğitimle İlgili Temel Kavramlar**. V. Sönmez içinde, Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ŞAHİN, H. M. (2005). **Beden Eğitimi ve Spor Sözlüğü**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- ŞİŞMAN, M. (2000). **Öğretmenliğe Giriş**. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- TAMKAN, R. (2008). **Türkiye'nin Doğal Zenginliklerinin Sürdürülebilirliği ve Ortaöğretim Biyoloji Öğretmenlerinde Farkındalık**. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- TAN, Ş. (2007). **Öğretim Hedeflerinin Belirlenmesi**. Ş. Tan içinde, Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- TAŞMEKTEPLİGİL, M. Y. ve BOSTANCI, Ö. (2000). *Farklı Özelliklere Sahip Fertlerin Sportif Faaliyetlere Katılımlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi*. **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, V (2), 26 – 42.
- TOPKAYA, İ., TEKİN, A. (2004). **Futbol Genel Kuramsal Bir Çerçeve ve Teknik ve Temel Taktik Öğretim**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- VANLI, C. (2009). **Genç ve Yetişkin Bayanlar İçin Futbol** . (3-62, Dü.) TFF-FGM Futbol Eğitim Yayınları, 10.

- VARIŞ, F. (1988). **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- VAROL, H. (2001). **Futbolda Eğitsel Oyunlar**. Ankara: Bağırhan Yayımevi.
- YALIN, H. İ. (2007). **Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- YAPRAK, A. (2009). **Sporda Kadınlar ve Sorunları**. Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi, 2 (1), 40.
- YETİM. (2005). **Sosyoloji ve Spor**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- YILDIRAN, İ. (1997). **Tepük Futbol mudur? XI. Yüzyıl Türk Spor Faaliyetlerinden "Tepük" Oyununun Mahiyeti Üzerine Bir Araştırma**.Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2 (1), 54-60.
- YILDIZ, S. M., DENİZ, S. (2004). **İlköğretim Okulları Beden Eğitimi Ders Programında Yer Alan Futbol Ünitesinin İncelenmesi**. 10. ICHPER-SD Avrupa Kongresi. Antalya.
- YILDIZ, S. M., DENİZ, S. (2004). **İlköğretim Okulları Beden Eğitimi Ders Programında Yer Alan Futbol Ünitesinin İncelenmesi**.10. ICHPER-SD Avrupa Kongresi ve 8. SBD Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, (s. 56-60). Antalya.
- ZORBA, E. (2009). **Herkes İçin Yaşam Boyu Spor**. Ankara: Neyir Yayınları.

EKLER

EK 1 ANKET FORMU

Sevgili öğrencimiz,

Bu anket, “**13 Yaş Altı Kız ve Erkek Futbolcuların Branşlarına Yönelik Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması**” adlı bilimsel çalışmada kullanılacaktır. Sizlere dağıtmış olduğumuz anket 2 bölümden oluşmakta; 1. bölümde sizden kişisel bilgilerinize cevap aranmakta, 2. bölümde ise Futbol branşına yönelik farkındalık düzeylerinizin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Sizin anketi doğru ve samimi bir şekilde cevaplandırmaya özen göstermeniz, bu araştırmada tutarlı ve geçerli sonuçlar alınmasını sağlayacaktır. Lütfen soruları okuduktan sonra size en uygun gelen kutucuğu (X) işaretleyiniz. Her soruya mutlaka cevap veriniz. Anketin hiçbir yerine adınızı yazmayınız.

Göstereceğiniz ilgi ve yardımlar için şimdiden teşekkür ederim.

I. BÖLÜM KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyet
 Kız Erkek
2. Sınıf
 5 6 7 8
3. Annenizin öğrenim durumu
 Okur – yazar değil İlkokul veya İlköğretim Mezunu
 Lise Yüksekokul ve üzeri
4. Babanızın öğrenim durumu
 Okur – yazar değil İlkokul veya İlköğretim Mezunu
 Lise Yüksekokul ve üzeri
5. Annenizin iş durumu
 Çalışıyor Çalışmıyor
6. Babanızın mesleği
 İşsiz Serbest meslek İşçi Memur
 İşyeri sahibi Emekli
7. Ailenizin ortalama aylık geliri
 550 TL ve altı 551 – 1100 TL 1101 – 1650 TL
 1651 – 2200 TL 2201 TL ve üzeri
8. Ailenizde spor yapan var mı?
 Evet Hayır
9. Ailenizde futbol ile ilgilenen var mı?
 Evet Hayır

EK2

**FUTBOL BRANŞINA
YÖNELİK FARKINDALIK DÜZEYİ ÖLÇEĞİ**

Sevgili Öğrencimiz,

Aşağıda futbol ile ilgili ifadeler bulunmaktadır. Her ifadenin karşısında 5 cevap seçeneği vardır. Her ifadeyi okuduktan sonra cümledeki ifadeye ne düzeyde katılıyorsanız o cevap seçeneğinin karşısındaki ilgili kutucuğu (X) işaretleyiniz. Cevap seçenekleri arasında doğru ya da yanlış cevap yoktur. Lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız.

1- Hiç Katılmıyorum 2- Az Katılıyorum 3-Orta Derecede Katılıyorum
4- Oldukça Katılıyorum 5- Tamamen Katılıyorum

		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Ailem tarafından bana futbol hakkında bilgi verilir.					
2	Futbol organizasyonlarının düzenlendiği ülkeler hakkında bilgim vardır.					
3	Çevremizde bulunan futbol tesisleri ve merkezi hakkında bilgi sahibiyim.					
4	Türkiye'deki futbol tesisleri ve merkezleri hakkında bilgi sahibiyim.					
5	Türkiye'de yapılan futbol hakkında bilgi sahibiyim.					
6	Yurt dışındaki futbol tesisleri ve merkezleri hakkında bilgi sahibiyim.					
7	Futbolda kullanılan ekipmanlar hakkında (top, kale, forma, krampon v.s) bilgim vardır.					
8	Futbolda kullanılan giyim malzemeleri hakkında (forma, tekmelik, çorap v.s) bilgim vardır.					
9	Dünya da ki futbol tesisleri ve merkezleri hakkında bilgim vardır.					
10	Yaşadığım çevre coğrafi yönden futbol oynamak için uygundur.					
11	Türkiye'de futbol tesis ve merkezlerinin hangi il ve bölgelerde bulunduğunu hakkında bilgim vardır.					
12	Futbolda başarılı olan sporcuların isimlerini sayarım.					
13	Çevremizde yapılan futbol müsabakalarını takip ederim.					
14	Futbolun, insanın doğa şartlarına karşı dayanıklılığını arttırdığını düşünüyorum.					
15	Düzenlenecek organizasyonlar futbola olan ilgiyi artırır.					
16	Düzenlenecek organizasyonlar bölgemize ekonomik katkı sağlar.					
17	Düzenlenecek organizasyonlar bölgemizdeki tesislerin gelişmesini sağlar.					
18	Düzenlenecek organizasyonlar kültürümüzün ve kentimizin tanıtımına, turizme katkı sağlar.					

1- Hiç Katılmıyorum 2- Az Katılıyorum 3-Orta Derecede Katılıyorum

4- Oldukça Katılıyorum 5- Tamamen Katılıyorum

		Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Derecede Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
19	Düzenlenecek organizasyonlar bölgede yetişen sporcu sayısının artmasını sağlar.					
20	Düzenlenecek organizasyonlar spor dallarının tanıtımı konusunda katkı sağlar.					
21	Düzenlenecek organizasyonlar insanların futbol bilgisini artırır.					
22	Futbol eğitiminin ilköğretim I. Kademesinden itibaren başlatılması gerektiğini düşünüyorum.					
23	Kamu kurum ve kuruluşlarının futbol konusundaki çalışmaları yeterli değildir.					
24	Yerel yönetimlerin futbolun gelişimine önem vermesi gerektiğine inanıyorum.					
25	Futbol ile ilgili eğitim merkezlerinin açılması gerektiğini düşünüyorum.					
26	Futbol ile ilgili yurt dışında ki imkânların ülkemizde de olmasını isterim.					
27	Futbolu kurallarına göre oynuyorum.					
28	Futbolu spor tesislerinde ve uygun alanlarda yapıyorum.					
29	Bölgemizde bulunan futbol tesislerine gidiyorum.					
30	Türkiye'de bulunan futbol tesislerine gidiyorum.					
31	Ekonomik nedenlerden dolayı futbol tesislerine gidemiyorum.					
32	Futbolda kullanılan malzemeleri pahalı olduğu için alamıyorum.					
33	Daha önce futbol yaparken sakatlandım.					
34	Arkadaşlarımı futbol oynamaları için teşvik ediyorum.					
35	Futbol tesislerine ulaşım imkânı bulamıyorum.					